

<p>+Nazwa projektu Ustawa o instrumentach wspieranego podejmowania decyzji</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Sprawiedliwości</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Pod względem merytorycznym: Zuzanna Rudzińska -Bluszcz - Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu <u>Opiekun merytoryczny i legislacyjny:</u> dr hab. Przemysław Wołowski, Zastępca Dyrektora Departamentu Prawa Cywilnego i Gospodarczego tel. (22) 52-12-488; e-mail: Przemyslaw.Wolowski@ms.gov.pl</p>	<p>Data sporządzenia 26 czerwca 2025 r.</p> <p>Źródło: Inicjatywa własna</p> <p>Nr w wykazie prac UD80</p>
---	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Projekt ma na celu zastąpienie ubezwłasnowolnienia instrumentami wspieranego podejmowania decyzji. Potrzeba ta wynika z konieczności zapewnienia osobom potrzebującym wsparcia w prowadzeniu ich spraw oraz właściwej reprezentacji. Projektowane rozwiązania adresowane są do osób, które w pewnym zakresie nie są w stanie postrzegać lub oceniać rzeczywistości albo samodzielnie kierować swoim postępowaniem, a jest to konieczne dla ochrony ich praw lub interesów. Już sam termin „ubezwłasnowolnienie” ma charakter stygmatyzujący i pozbawiający daną osobę podmiotowości w obecnych warunkach społeczno-kulturowych.

Zgodnie z Konwencją Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzoną w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (dalej: „Konwencja ONZ”) państwa są zobowiązane do zagwarantowania równego prawa osób z niepełnosprawnościami do posiadania i dziedziczenia własności, kontroli własnych spraw finansowych oraz do jednakowego dostępu do pożyczek bankowych, hipotecznych i innych form kredytów oraz zapewnienia, że osoby z niepełnosprawnościami nie będą samowolnie pozbawiane własności, jak również do wdrożenia zabezpieczeń, które zapewnią, że środki związane z korzystaniem ze zdolności do czynności prawnych będą respektowały prawa, wolę i preferencje osoby, będą wolne od konfliktu interesów i bezprawnych nacisków, będą proporcjonalne i dostosowane do sytuacji danej osoby, będą stosowane przez możliwie najkrótszy czas i będą podlegały regularnemu przeglądowi przez właściwe niezależne i bezstronne władze lub organ sądowy.

Polska, ratyfikując Konwencję ONZ, złożyła deklarację interpretacyjną umożliwiającą stosowanie krajowych przepisów dotyczących ubezwłasnowolnienia. Jednak Komitet ds. Praw Osób z Niepełnosprawnościami wezwał do wycofania tej deklaracji i uchylecia przepisów Kodeksu cywilnego i innych aktów prawnych zezwalających na pozbawienie osób z niepełnosprawnościami zdolności do czynności prawnych oraz zarekomendował ustanowienie procedury zmierzającej do przywrócenia pełnej zdolności do czynności prawnych wszystkim osobom z niepełnosprawnościami i ustanowienie mechanizmów wspieranego podejmowania decyzji.

Zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, ubezwłasnowolnienie, które pozbawia osobę autonomii decyzyjnej w sferze prawa cywilnego, rodzinnego, wyborczego oraz administracyjnego, przy jednoczesnym braku możliwości weryfikacji zasadności dalszego ubezwłasnowolnienia na wniosek osoby ubezwłasnowolnionej, jest niezgodne z Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzoną w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. Zalecenie nr R(99)4 Komitetu Ministrów Rady Europy z dnia 23 lutego 1999 r. również wskazuje, że środek ochrony nie powinien automatycznie pozbawiać zainteresowanej osoby prawa głosu, prawa do sporządzenia testamentu, prawa do wyrażenia zgody lub odmowy wyrażenia zgody na jakikolwiek zabieg w dziedzinie zdrowia ani prawa do podjęcia decyzji o charakterze osobistym w dowolnym momencie, gdy pozwala na to zdolność tej osoby do czynności prawnych.

Zgodnie z zaleceniem, nawet gdy reprezentacja jest konieczna, należy pozwolić osobie dorosłej na podejmowanie określonych czynności za zgodą przedstawiciela.

Także Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 7 marca 2007 r. w sprawie K 28/05 wskazał, że instytucja ubezwłasnowolnienia w prawie polskim wymaga zmian, gdyż brak możliwości złożenia wniosku przez osobę ubezwłasnowolnioną o uchylenie lub zmianę orzeczenia o ubezwłasnowolnieniu narusza jej godność, co nie może być uzasadniane ochroną innych dóbr.

W Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 przewidziano zastąpienie instytucji ubezwłasnowolnienia

modelem wspieranego podejmowania decyzji do końca 2025 r.

Impulsem do prac nad instytucją pełnomocnictwa rejestrowanego w polskim porządku krajowym jest treść Zalecenia (2009) 11 Komitetu Ministrów Rady Europy w sprawie *zasad dotyczących pełnomocnictwa rejestrowanego i dyspozycji na wypadek niezdolności do czynności prawnych*, w którym stwierdzono, że liczba osób starszych w Europie stale rośnie ze względu na ogólną poprawę warunków życia, zmiany demograficzne i społeczne oraz postęp medyczny. Jednocześnie jednak liczba osób cierpiących na choroby takie jak demencja starcza lub choroba Alzheimera rośnie w całej Europie. Określono, że celem zaprojektowanej regulacji jest uwzględnienie praw wszystkich obywateli, którzy na podstawie udzielonego pełnomocnictwa rejestrowanego mogą zabezpieczyć się na przyszłość przed ewentualnym upośledzeniem swoich zdolności fizycznych lub umysłowych.

W związku z tym, że na szczeblu europejskim zaistniała potrzeba wdrożenia jednolitego instrumentu, który stanowiłby wytyczne dla państw członkowskich w zakresie reformy prawa, pozwalającej na zabezpieczenie się przed przyszłą niepełnosprawnością, w przedmiotowym zaleceniu zaproponowano kierunki zmian, w myśl których:

- państwa powinny promować samostanowienie zdolnych osób dorosłych w przypadku ich przyszłej niepełnosprawności, za pomocą pełnomocnictw i dyspozycji na wypadek niezdolności do czynności prawnych;
- zgodnie z zasadami samostanowienia i pomocniczości państwa powinny rozważyć przyznanie tym metodom pierwszeństwa przed innymi środkami ochrony;
- państwa powinny rozważyć czy dopuszczalne jest, aby pełnomocnictwo rejestrowane obejmowało sprawy gospodarcze i finansowe, a także sprawy zdrowotne, sprawy dotyczące opieki społecznej i inne kwestie osobiste związane z osobą mocodawcy, oraz czy niektóra materia nie powinna zostać wyłączona;
- mocodawca może ustanowić pełnomocnikiem jakąkolwiek osobę, która w jej ocenie jest do tego odpowiednia;
- mocodawca może ustanowić więcej niż jednego pełnomocnika i może powołać ich do wspólnego, jednoczesnego, osobnego działania lub jako substytut;
- państwa mogą rozważyć wprowadzenie takich restrykcji, jakie uznają za konieczne dla ochrony mocodawcy;
- pełnomocnictwo rejestrowane powinno być sporządzone na piśmie;
- z wyjątkiem państw, w których istnieje ogólna zasada, dokument powinien wyraźnie wskazywać, że umocowanie wejdzie w życie lub pozostanie w mocy na wypadek niezdolności do czynności prawnych mandanta;
- państwa powinny rozważyć jakie inne przepisy lub mechanizmy będą niezbędne do zagwarantowania mocy prawnej dokumentu;
- mocodawca posiadający zdolność do czynności prawnych powinien mieć uprawnienie do odwołania pełnomocnictwa rejestrowanego w każdym czasie;
- państwa powinny uregulować sposób wejścia w życie pełnomocnictwa rejestrowanego w przypadku niezdolności do czynności prawnych mocodawcy;
- państwa powinny rozważyć, jak należy stwierdzić niezdolność do czynności prawnych i za pomocą jakich dowodów należy to wykazywać;
- państwa powinny rozważyć wdrożenie systemu certyfikacji, rejestracji, rejestracji i/ lub notyfikacji w chwili udzielenia pełnomocnictwa, odwołania i wejścia w życie lub zakończenia;
- wejście w życie pełnomocnictwa rejestrowanego nie może wpływać na zdolność prawną mandanta;
- pełnomocnik działa na podstawie udzielonego pełnomocnictwa rejestrowanego i w interesie mandanta;
- pełnomocnik, w miarę możliwości, informuje i konsultuje z mandantem dokonywane czynności w sprawach bieżących. Pełnomocnik, w miarę możliwości, ustala i bierze pod uwagę przeszłe oraz obecne życzenia oraz opinie mocodawcy oraz traktuje je z poszanowaniem;
- sprawy gospodarcze i finansowe mocodawcy, na ile jest to możliwe, są oddzielone od spraw pełnomocnika;
- pełnomocnik prowadzi odpowiednią dokumentację w celu wykazania prawidłowego wykonywania swojego umocowania;
- państwa powinny rozważyć uregulowanie kwestii konfliktu interesów między mocodawcą a pełnomocnikiem;
- państwa powinny rozważyć w jakich okolicznościach pełnomocnictwo rejestrowane traci moc. Kiedy pełnomocnictwo rejestrowane traci moc w części lub w całości, uprawniony organ powinien rozważyć, jakie środki ochrony prawnej należy podjąć.

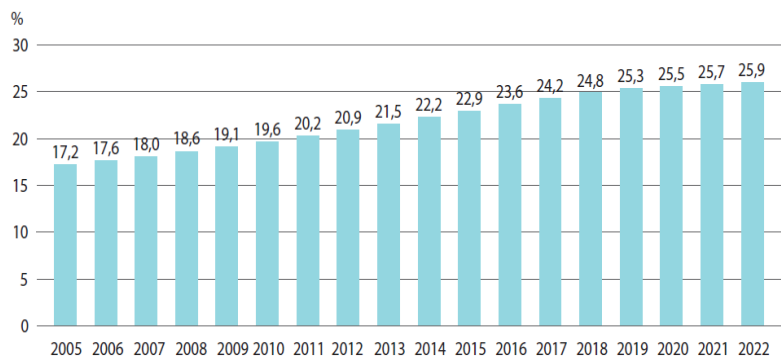
Odpowiadając na te wyzwania zaprojektowano instytucję pełnomocnictwa rejestrowanego, w świetle którego samostanowienie pełni zasadniczą rolę dla poszanowania człowieka i godności każdej istoty ludzkiej. Dotychczasowe doświadczenia w stosowaniu tej instytucji przez inne kraje na całym świecie wskazują, że pełnomocnictwo rejestrowane jest preferowaną alternatywą dla orzeczeń sądowych w sprawie reprezentacji osoby, która utraciła zdolność do samodzielnego kierowania swoim postępowaniem.

Potrzeba wprowadzenia nowych rozwiązań na gruncie polskiego porządku prawnego wynika zarówno z konieczności zagwarantowania wszystkim pełnoletnim obywatelom prawa do samostanowienia i decydowania o wyborze reprezentanta na wypadek utraty zdolności do samodzielnego kierowania swoim postępowaniem, jak również z aktualnej sytuacji demograficznej, społecznej i prawnej w Polsce, wymagającej wdrożenia nowej instytucji prawnej ułatwiającej funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami w różnych obszarach życia, m.in. załatwianie spraw bieżących oraz dokonywanie czynności prawnych za pośrednictwem wybranej przez siebie osoby fizycznej.

Zgodnie z opublikowanym przez Główny Urząd Statystyczny raportem „Sytuacja osób starszych w Polsce w 2022 r.”,

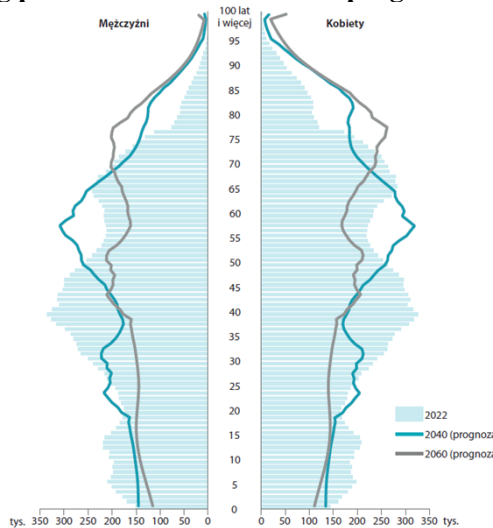
w ostatnich latach w Polsce zaobserwować można nasilający się proces starzenia się społeczeństwa. Udział osób starszych w populacji mieszkańców Polski systematycznie rośnie.

Udział osób w wieku 60 lat i więcej w liczbie ludności ogółem. Stan na dzień 31 grudnia 2022 roku.

W końcu 2022 r. liczba ludności Polski wyniosła 37 766,3 tys. osób i była o 141,4 tys. niższa niż w 2021 r. Obserwowane były także dalsze zmiany w strukturze wieku, wynikające z postępującego procesu starzenia się ludności. W 2022 r., podobnie jak w latach poprzednich, nastąpił wzrost liczby mieszkańców Polski w wieku 60 lat i więcej. Na koniec roku populacja osób starszych wyniosła 9 797,7 tys. i w stosunku do roku poprzedniego zwiększyła się o 0,7%. Od 2006 r. obserwuje się stały wzrost udziału osób starszych w populacji Polski. W 2005 r. udział ten wyniósł 17,2%, a w 2022 r. ukształtował się na poziomie 25,9%.

Ludność według płci i wieku w 2022 r. oraz prognoza na 2040 r. i 2060 r.

Według prognozy GUS, liczba ludności w wieku 60 lat i więcej w Polsce w roku 2030 wzrośnie do poziomu 10,3 mln, a w 2060 r. wyniesie 11,9 mln.

Coraz więcej seniorów nie jest w stanie samodzielnie zatroszczyć się o swoje codzienne życiowe sprawy i majątek. Sytuacja ta dotyczy nie tylko osób starszych. Zwiększa się liczba osób samotnych, bez rodziny bądź będących w trudnych relacjach rodzinnych oraz osób, których najbliżsi mieszkają w innym mieście lub poza granicami kraju.

Małżeństwa w latach 2016 – 2022 ¹ uwzględniające wyniki przeliczenia danych po Narodowym Spisie Ludności i Mieszkań 2021.

rok	małżeństwa zawarte	małżeństwa rozwiązane ogółem (przez śmierć współmałżonka albo rozwód)	Różnica między małżeństwami zawartymi i rozwiązanymi	małżeństwa istniejące (w tys.)
2016	193 455	213 235	-20 573	8 961,3
2017	192 576	222 677	-30 757	8 930,6

¹Na podstawie <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/ludnosc/struktura-ludnosci,16,1.html> – tabela: „Małżeństwa zawarte w latach 1970 - 2022” (dostęp na dzień 23.05.2024 r.).

2018	192 443	224 373	-32 140	8 898,4
2019	183 371	225 674	-42 328	8 856,1
2020	145 045	241 847	-96 879	8 759,2
2021	168 324	268 843	- 100 877	8 797,9
2022	155 817	230 878	- 75 488	8 722,4

W 2022 r. zarejestrowano 155,8 tys. nowych związków małżeńskich. W końcu 2022 r. w Polsce istniało 8722 tys. małżeństw, czyli o ponad 75 tys. mniej niż rok wcześniej.

Natomiast odnosząc się do osób z niepełnosprawnościami, poniżej przedstawiona jest liczba osób z niepełnosprawnością w liczbach bezwzględnych w latach 2011 i 2021 (dane ze spisu powszechnego).

Wyszczególnienie Specification	2011		2021		2011=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	struktura pionowa (w %) vertical structure (in %)	w liczbach bezwzględnych in absolute figures	struktura pionowa (w %) vertical structure (in %)	
Osoby niepełnosprawne – ogółem Disabled persons total	4 697 048	100,0	5 447 548	100,0	116,0
prawnie legally	3 131 456	66,7	3 471 193	63,7	110,8
tylko biologicznie only biologically	1 565 591	33,3	1 976 355	36,3	126,2
Mężczyźni Males	2 166 911	46,1	2 456 605	45,1	113,4
Kobiety Females	2 530 136	53,9	2 990 943	54,9	118,2

Wyniki spisu ludności w 2021 r.² wykazały, że liczba osób niepełnosprawnych wyniosła 5 447 548 osób, co stanowiło 14,3% ogólnej populacji Polski. W porównaniu do wyników NSP 2011 r. liczba osób z niepełnosprawnościami zwiększyła się o 750 501, tj. o 16,0% (w 2011 r. – 4 697 048).

Biorąc pod uwagę podział osób niepełnosprawnych na podstawowe kategorie to według wyników NSP 2021, wśród ogółu osób niepełnosprawnych – podobnie jak w 2011 r. – dominowały osoby posiadające prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność (niepełnosprawni prawnie), których liczba wyniosła 3 471 193 (63,7%). W porównaniu do 2011 r. nastąpił wzrost liczebności tej grupy osób niepełnosprawnych o 10,8%.

W okresie międzyspisowym zwiększyła się również liczba osób niepełnosprawnych tylko biologicznie (tzn. nieposiadających prawnego orzeczenia stwierdzającego niepełnosprawność, natomiast deklarujących odczuwanie ograniczenia sprawności z 1 565 591 w 2011 r. do 1 976 355 w 2021 r., tj. o 26,2%.

Roczna liczba spraw w sądach powszechnych dotyczących ubezwłasnowolnienia i ustanowienia doradcy tymczasowego³

Rok	Liczba spraw wpływających dotyczących ubezwłasnowolnienia	Orzeczone ubezwłasnowolnienie całkowite	Orzeczone ubezwłasnowolnienie częściowe	Ustanowienie doradcy tymczasowego
2016	13979	8641	829	556
2017	14691	8751	764	652
2018	15521	9177	841	788
2019	16310	9423	698	883
2020	12816	7322	512	703
2021	15337	8688	598	893
2022	14961	9321	580	925
2023	16329	9403	602	1107

Wzrosła liczba spraw wpływających do sądów powszechnych dotyczących ubezwłasnowolnienia. Liczba ustanowionych doradców tymczasowych w 2023 r. była około dwukrotnie wyższa niż w roku 2016.

² Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021 Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna w świetle wyników NSP 2021

³ Sprawozdania statystyczne Ministerstwa Sprawiedliwości MS-S1o z lat 2016-2023

Mając na uwadze powyższe dane, społeczeństwo potrzebuje narzędzi, za pomocą których będzie mogło samo decydować o swoich sprawach osobistych i majątkowych, w szczególności poprzez wybór osoby, która będzie działała w imieniu ludzi, którzy z różnych przyczyn sami nie będą w stanie tego czynić. Potrzeba wprowadzenia odpowiednich rozwiązań w tym zakresie jest szeroko sygnalizowana również przez środowisko prawnicze⁴.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Przepisy ogólne

Ustawa reguluje instrumenty wspieranego podejmowania decyzji mające na celu umożliwienie osobom pełnoletnim korzystanie ze zdolności do czynności prawnych w sposób zgodny z ich wolą, potrzebami, interesami, przy ustalaniu których uwzględnia się również wcześniej wyrażane poglądy.

Zdefiniowano pojęcia, którymi posługuje się ustawa o instrumentach wspieranego podejmowania decyzji: asystenta prawnego, kuratora reprezentującego, kuratora wspierającego oraz pełnomocnika rejestrowanego. Przez osobę potrzebującą wsparcia – rozumie się osobę, która potrzebuje instrumentu wspieranego podejmowania decyzji w celu zapewnienia jej korzystania ze zdolności do czynności prawnych; natomiast przez osobę wspieraną – pełnoletnią osobę, która ma zawartą umowę asysty prawnej z asystentem prawnym lub dla której ustanowiono kuratora wspierającego lub kuratora reprezentującego lub która ma umocowanego pełnomocnika rejestrowanego.

Umowa asysty prawnej

Projekt określa *essentialia negotii* umowy asysty prawnej zawieranej między asystentem prawnym a osobą wspieraną, przy czym istotą zobowiązania jest udzielenie osobie wspieranej zlecającej asystę faktycznego wsparcia w korzystaniu ze zdolności do czynności prawnych przy prowadzeniu jej własnych spraw określonych w umowie.

Projekt zawiera przykłady czynności, które może obejmować umowa, min. czynna obecność przy podejmowaniu czynności prawnych przez osobę zlecającą asystę czy przekazanie oświadczenia woli osoby wspieranej w jej obecności. Asysta prawna nie może jednakże obejmować czynności z zakresu zastępstwa pośredniego lub bezpośredniego osoby wspieranej. Umowa zawierana będzie w formie pisemnej pod rygorem nieważności, w celu zabezpieczenia interesów stron. Osoba wspierana będzie mogła zawrzeć umowę z więcej niż jednym asystentem prawnym. Asystent będzie miał obowiązek każdorazowego uzyskiwania zgody osoby wspieranej na powierzenie wykonywania umowy osobie trzeciej. Asysta wygaśnie w razie śmierci osoby wspieranej, asystenta prawnego albo korzystania przez asystenta prawnego z instrumentów wspieranego podejmowania decyzji. Do umowy asysty prawnej będzie stosować się odpowiednio przepisy o zleceniu.

Kurator wspierający i reprezentujący

Ustanawiając kuratora sąd określa, w jakim zakresie osoba potrzebująca wsparcia jest w stanie postrzegać lub oceniać rzeczywistość albo samodzielnie kierować swoim postępowaniem, jej sytuację osobistą i majątkową oraz rodzaj spraw, przy prowadzeniu których wymagane jest wsparcie. Projekt określa warunki stawiane kandydatowi na kuratora, zarówno pozytywne, jak i negatywne, których spełnienie będzie oceniał sąd w toku postępowania dowodowego.

Kurator wykonując powierzone mu przez sąd zadania przyczynia się do zbudowania więzi zaufania z osobą wspieraną, do włączenia jej w życie społeczne w sposób zgodny z jej preferencjami i poglądami, poszanowania prawa tej osoby do kształtowania swego życia według własnego uznania oraz do najpełniejszego wykorzystania możliwości jej rehabilitacji lub leczenia.

W zależności od sytuacji i potrzeb osoby potrzebującej wsparcia sąd będzie mógł ustanowić dla niej kuratora wspierającego lub reprezentującego. Kuratora wspierającego ustanawia się dla osoby potrzebującej jedynie faktycznego wsparcia w prowadzeniu jej spraw.

W zakresie kuratora reprezentującego sąd określa postanowieniem zakres i rodzaj spraw, przy prowadzeniu których czynności mogą być dokonywane:

- 1) przez kuratora w imieniu osoby wspieranej lub
- 2) przez osobę wspieraną tylko za zgodą kuratora.

Jeżeli osoba wspierana, dla której ustanowiono kuratora reprezentującego do działania w imieniu osoby wspieranej, dokona samodzielnie czynności prawnej, kurator może potwierdzić tę czynność o ile wynika to z zakresu jego działania określonego przez sąd.

Projekt przewiduje katalog czynności, na dokonanie których wymagana jest zgoda sądu. Ponadto reguluje sytuację, w której z uwagi na potencjalny konflikt interesów kurator reprezentujący nie może reprezentować osoby wspieranej.

Kodeks cywilny

Projektowany art. 12 przewiduje, iż osoby, które nie ukończyły lat 13 nie będą miały zdolności do czynności prawnych, a

⁴ Stowarzyszenie Adwokackie Defensor Iuris, *#pełnosprawniwpprawie: osoba mająca zostać ubezwłasnowolniona*, <https://defensoriuris.pl/pełnosprawniwpprawie-osoba-majaca-zostac-ubezwlasnowolniona/> [dostęp: 27.11.2024]

zgodnie z art. 15 małoletni, którzy ukończyli lat 13 będą mieli ograniczoną zdolność do czynności prawnej. Usunięto zasadę, że nie mają jej osoby ubezwłasnowolnione całkowicie, a ograniczoną mają osoby ubezwłasnowolnione częściowo. Wynika to z zastąpienia instytucji ubezwłasnowolnienia instrumentami wspieranego podejmowania decyzji. Uchylony zostanie art. 13 Kodeksu cywilnego.

Kurator reprezentujący będzie ustanawiany dla osoby pełnoletniej potrzebującej wsparcia, w zakresie w jakim nie jest ona w stanie postrzegać lub oceniać rzeczywistości albo samodzielnie kierować swoim postępowaniem, jeżeli jest to konieczne dla ochrony jej praw lub interesów.

Kurator będzie powołany dla osoby, która potrzebuje wsparcia w prowadzeniu wszelkich spraw, spraw określonego rodzaju albo doraźnej pomocy w załatwieniu konkretnej sprawy. Sąd określi zakres i rodzaj spraw, które mogą być dokonywane tylko za zgodą kuratora albo kurator może ich dokonywać tylko w imieniu osoby potrzebującej wsparcia. Projekt ma na celu odejście od dotychczasowego modelu ubezwłasnowolnienia na czas nieokreślony i zastąpienie go okresową oceną stanu zdrowia osoby potrzebującej wsparcia uwzględniając, że może się on cały czas zmieniać. Sąd nie będzie ustanawiał kuratora reprezentującego, jeśli interesy osoby potrzebującej wsparcia będą wystarczająco chronione w inny sposób lub gdy został umocowany pełnomocnik rejestrowany.

Kurator wspierający będzie ustanawiany do udzielania pomocy osobie pełnoletniej, której ochrona nie wymaga ustanowienia kuratora reprezentującego w celu wsparcia w prowadzeniu jej spraw. Sąd ustanawiając kuratora reprezentującego będzie mógł ustanowić go kuratorem wspierającym w określonym zakresie.

Uregulowano konsekwencje braku wymaganej zgody kuratora reprezentującego na dokonanie czynności prawnych, przez którą osoba, dla której ustanowiono kuratora reprezentującego zaciąga zobowiązanie lub rozporządza swoim prawem. Umowa zawarta przez osobę, dla której ustanowiono kuratora reprezentującego bez wymaganej zgody nie jest nieważna, lecz bezskuteczna. Twierdzenie o jej bezskuteczności wywodzi się z możliwości jej następczego potwierdzenia przez kuratora reprezentującego. Jednostronna czynność prawna dokonana przez osobę wspieraną bez zgody kuratora reprezentującego będzie nieważna.

Brak zdolności do czynności prawnych odnosić się będzie wyłącznie do kryterium wieku, w porządku prawnym nie będzie pojęcia „osoby ubezwłasnowolnionej”.

Z art. 62 usunięty zostanie zwrot „utracił zdolności do czynności prawnych”. Z art. 82 wykreślone zostanie zdanie drugie. Zdanie to uległo wykreśleniu z uwagi na jego stygmatyzujący charakter oraz definicję „zaburzeń psychicznych”, która jest uregulowana w art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2024 r. poz. 917). Według ustawy pojęcie zaburzeń psychicznych odnosi się do osoby: a) chorej psychicznie (wykazującej zaburzenia psychotyczne), b) upośledzonej umysłowo, c) wykazującej inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym. uregulowanego w ustawie o ochronie zdrowia psychicznego. W zdaniu pierwszym art. 82 alternatywę rozłączną zastąpiono spójnikiem „lub” w celu wyeliminowania wątpliwości interpretacyjnych.

Na skutek wyeliminowania z porządku prawnego pojęcia „ubezwłasnowolnienia” i pozostawienia zasady, że pełną zdolność do czynności prawnych nabywa się z chwilą uzyskania pełnoletności, dokonano zmian wynikowych w innych przepisach kodeksu cywilnego

Brak zdolności do czynności prawnych aktualnie odnosić się będzie wyłącznie do kryterium wieku.

Pełnomocnictwo rejestrowane

Projekt zakłada możliwość udzielenia przez osobę pełnoletnią, dla której nie ustanowiono kuratora reprezentującego, pełnomocnictwa na wypadek, gdyby w przyszłości ze względu na stan zdrowia nie była w stanie samodzielnie kierować swoim postępowaniem. W przypadku ustanowienia pełnomocnika rejestrowanego, to sam zainteresowany zabezpiecza i reguluje swoje sprawy osobiste oraz majątkowe na wypadek mogącej powstać w przyszłości niepełnosprawności. Jednakże, aby instytucja ta nie była wykorzystywana na szkodę mocodawcy i nie zagrażała pewności obrotu prawnego, wymaga szczególnej regulacji prawnej.

Projekt przewiduje, że:

- pełnomocnictwo rejestrowane obejmuje umocowanie do wszystkich czynności związanych z osobą i majątkiem mocodawcy, w tym do wyrażania w imieniu mocodawcy zgody albo odmowy zgody na udzielanie świadczeń zdrowotnych, a także do reprezentowania mocodawcy we wszystkich postępowaniach przed sądami, innymi organami władzy publicznej oraz sądami polubownymi;
- pełnomocnictwa nie można będzie ograniczyć ze skutkiem wobec osób trzecich.

Proponowane rozwiązanie, wzorowane na regulacji dotyczącej instytucji prokury, wynika z zamierzenia projektodawcy pełnego zabezpieczenia interesów mocodawcy na wypadek, gdy ten nie będzie mógł samodzielnie kierować swoim

postępowaniem. Istotne jest przy tym również ułatwienie, usprawnienie i zagwarantowanie pewności czynności prawnych podejmowanych przez osoby trzecie z umocowanym pełnomocnikiem rejestrowanym.

Umożliwienie ograniczenia zakresu pełnomocnictwa rejestrowanego względem osób trzecich, zgodnie z wolą mocodawcy, mogłoby doprowadzić do jego faktycznego ubezskutecznienia, z powodu np. zbyt wąskiego w stosunku do potrzeb mocodawcy określenia jego zakresu. W takim przypadku pełnomocnik mógłby występować sporadycznie albo w sprawach prostych. Istnieje ponadto ryzyko takiego sformułowania treści umocowania, że problematyczne może się okazać odczytanie rzeczywistej woli mocodawcy, co z kolei rodzić będzie praktyczne problemy przy podejmowaniu czynności przez umocowanego pełnomocnika rejestrowanego. Ustawowe określenie przedmiotowego zakresu pełnomocnictwa rejestrowanego ma na celu także ograniczenie konieczności ingerencji sądu w sferę wykonywania praw podmiotowych mandanta. Ograniczenie zakresu przedmiotowego pełnomocnictwa może prowadzić do sytuacji, w których, wobec braku ujęcia określonych spraw w pełnomocnictwie, ze względu na brak odpowiedniej przezorności ze strony mocodawcy, konieczna będzie ingerencja sądu w sferę wykonywania jego praw podmiotowych. Ograniczony zakres umocowania mógłby nie spełniać swej roli, jaką jest brak konieczności włączenia sądów w celu ustanowienia reprezentanta dla ochrony mocodawcy. Istnieje, pomimo uczestniczenia notariusza w procesie jego formułowania, ryzyko takiego sformułowania treści pełnomocnictwa, który uczyni zakres umocowania pełnomocnika na kanwie konkretnej sprawy problematycznym.

W szczególności może zachodzić konieczność dokonywania wykładni pełnomocnictwa, w związku z wątpliwościami co do umocowania pełnomocnika rejestrowanego do dokonania danej czynności, co pociągałoby za sobą konieczność określenia organu właściwego dla dokonania tej wykładni, co komplikowałoby regulację i czyniłoby, w zamyśle podstawowy i niewymagający ingerencji sądu środek ochrony osoby dorosłej, skomplikowanym i nieoperatywnym. O ile w odniesieniu do czynności wymagających dochowania formy aktu notarialnego można założyć, że w przypadku odmowy dokonania czynności notarialnej wiążącej wykładni oświadczenia woli mandanta może dokonać sąd rozpoznający zażalenie na odmowę dokonania czynności, to możliwość ta odpadałaby przy czynnościach takiej formy niewymagających. Istnieje również ryzyko, że w przypadku sporu na tle czynności dokonanej przez pełnomocnika w formie aktu notarialnego, sąd rozpoznający spór mógłby dokonać wykładni odmiennej od tej przyjętej przez notariusza. Również te względy przemawiają za ustawowym określeniem zakresu przedmiotowego umocowania pełnomocnika rejestrowanego.

Specyfika wykonywanych przez pełnomocnika rejestrowanego uprawnień oraz stan świadomości reprezentowanego, przemawia za tym, aby pełnomocnikiem rejestrowanym mogła być wyłącznie osoba pełnoletnia, dla której nie został ustanowiony kurator reprezentujący albo umocowany pełnomocnik rejestrowany, zaś udzielić pełnomocnictwa rejestrowanego mogła jedynie osoba pełnoletnia, dla której nie został ustanowiony kurator reprezentujący.

Udzielenie pełnomocnictwa rejestrowanego nie spowoduje utraty zdolności do czynności prawnych. Dla zachowania prostoty instytucji zasadne jest, aby pełnomocnictwo rejestrowane było wykonywane jednoosobowo. Pozwoli to niewątpliwie uniknąć ewentualnych sytuacji konfliktowych między pełnomocnikami w zakresie reprezentacji interesów mocodawcy. Przyjmuje się, że udzielenie pełnomocnictwa rejestrowanego jest czynnością osobistą, czego konsekwencją jest wdrożenie rozwiązania funkcjonującego już na gruncie prawa spadkowego, mianowicie w art. 944 § 2 k.c., i przyjęcie, że tak jak w przypadku sporządzenia testamentu, pełnomocnictwa rejestrowanego nie będzie można udzielić przez przedstawiciela. Niemniej jednak, udzielając pełnomocnictwa mocodawca będzie mógł natomiast wskazać inną osobę jako pełnomocnika rejestrowanego na wypadek, gdyby ustanowiony przez niego pełnomocnik nie mógł lub nie chciał wykonywać pełnomocnictwa (rejestrowany pełnomocnik podstawiony). Zasadniczo jednak pełnomocnictwo rejestrowane będzie mogło być wykonywane tylko przez jedną osobę.

Z uwagi na swoją doniosłość, pełnomocnictwo rejestrowane powinno być sporządzone w formie aktu notarialnego. Przemawia za tym także bezpieczeństwo obrotu prawnego i konieczność zapewnienia właściwego poziomu merytorycznego sporządzanych dokumentów. Z tych samych względów, odwołanie pełnomocnictwa przez mocodawcę oraz zrzeczenie się umocowania przez pełnomocnika powinno wymagać zachowania tej samej formy.

Zgodnie z projektowaną regulacją pełnomocnictwo rejestrowane będzie sporządzane przez notariusza przy udziale osoby, której jest ono udzielane.

Proponuje się, aby pełnomocnictwo rejestrowane podlegało wpisowi do właściwego rejestru na zasadach określonych w przepisach odrębnych, tj. do Rejestru Pełnomocnictw (dalej: „Rejestr”) utworzonego i prowadzonego w systemie teleinformatycznym przez Krajową Radę Notarialną. W konsekwencji w projekcie przewidziano wprowadzenie stosownych regulacji w ustawie z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz. U. z 2024 r. poz. 1001) - o czym niżej (zmiany wprowadzane do ustawy – Prawo o notariacie).

Projekt przewiduje, że umocowanie pełnomocnika rejestrowanego powstanie z chwilą dokonania wpisu protokołu poświadczenia pełnomocnictwa w Rejestrze.

Na wniosek ustanowionego pełnomocnika rejestrowanego i przy jego udziale notariusz sporządzi protokół poświadczenia pełnomocnictwa rejestrowanego. Podstawę sporządzenia protokołu poświadczenia pełnomocnictwa rejestrowanego stanowić będą dwa zaświadczenia, o których mowa w projektowanym art. 42a ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (Dz.U. z 2024 poz. 1287 z późn. zm.), zawierające orzeczenie, że pacjent, który udzielił pełnomocnictwa rejestrowanego, ze względu na stan zdrowia, nie jest w stanie samodzielnie kierować swoim

postępowaniem, wystawione przez dwóch lekarzy nie później niż 3 miesiące przed sporządzeniem protokołu poświadczenia pełnomocnictwa rejestrowanego. Projektowana regulacja przewiduje dodanie do ww. ustawy art. 42a ust. 1-2 zgodnie z którym lekarz specjalista w dziedzinie psychiatrii lub neurologii może wydać pełnomocnikowi rejestrowanemu, o którym mowa w art. 109¹¹ § 1-4 Kodeksu cywilnego zaświadczenie w przedmiocie zdolności do samodzielnego kierowania swoim postępowaniem przez pacjenta, który udzielił pełnomocnictwa rejestrowanego. Jeżeli lekarz specjalista w dziedzinie psychiatrii lub neurologii uzna to za celowe, wydanie zaświadczenia może poprzedzać konsultacja z lekarzem specjalistą w dziedzinie psychiatrii, neurologii lub innym lekarzem odpowiedniej specjalizacji lub psychologiem. Zaświadczenie podpisują wówczas wszystkie osoby biorące udział w konsultacji.

Rejestrowany pełnomocnik podstawiony będzie mógł wystąpić z wnioskiem o sporządzenie protokołu poświadczenia pełnomocnictwa, jeżeli umocowanie pełnomocnika rejestrowanego nie może powstać na skutek okoliczności, o których mowa w art. 109¹⁶ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny bądź wygasło. W przypadku wystąpienia z żądaniem przez rejestrowanego pełnomocnika podstawionego, do protokołu poświadczenia pełnomocnictwa notariusz będzie załączał dokumenty urzędowe wskazujące na wygaśnięcie lub brak powstania umocowania pełnomocnika rejestrowanego, jeżeli okoliczność ta nie wynika z informacji wpisanych do Rejestru Pełnomocnictw.

Pomiędzy mocodawcą oraz pełnomocnikiem rejestrowanym może istnieć wewnętrzny stosunek podstawowy regulujący zasady wykonywania pełnomocnictwa. W przypadku braku unormowania stosunku podstawowego pomiędzy mocodawcą oraz pełnomocnikiem rejestrowanym, do czynności podejmowanych przez pełnomocnika rejestrowanego zastosowanie znajdą przepisy o prowadzeniu cudzych spraw bez zlecenia. Wspomniane przepisy regulują m.in. kwestię należytej staranności w działaniu, złożenia rachunku z prowadzonych czynności oraz zwrotu poniesionych kosztów i wydatków.

W przypadku wyrządzenia mocodawcy szkody przez pełnomocnika rejestrowanego możliwe będzie dochodzenie odszkodowania na zasadach ogólnych, tj. w zależności od rodzaju stosunku podstawowego z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, bądź z tytułu czynów niedozwolonych.

Obowiązek zachowania przez prowadzącego cudze sprawy bez zlecenia należytej staranności odpowiada zasadzie ogólnej wykonywania zobowiązań. Pomimo że prowadzący cudze sprawy bez zlecenia podejmuje czynności z własnej inicjatywy i bez obowiązku w tym zakresie, to na skutek jego działań dochodzi do powstania stosunku obligacyjnego między nim a osobą, której sprawy prowadzi. Naruszenie obowiązku działania z należytą starannością stanowi podstawę pociągnięcia gestora do odpowiedzialności za wyrządzoną szkodę na zasadach określonych w art. 471 i następnych k.c.

Dążąc do zapewnienia ochrony interesów mocodawcy, należy nałożyć na umocowanego pełnomocnika rejestrowanego obowiązek uzyskania zezwolenia sądu w ważniejszych sprawach, które dotyczą osoby i majątku mocodawcy, w szczególności wyodrębnionych w odniesieniu do poszczególnych kategorii przedmiotów majątkowych z uwagi na ich znaczną wartość, gospodarcze znaczenie, a w odniesieniu do darowizn – ich nieodpłatny charakter. Czynność prawna dokonana bez wymaganego zezwolenia sądu skutkować będzie jej nieważnością. Zezwolenie sądu nadzorującego umocowanego pełnomocnika rejestrowanego nie będzie jednak wymagane, jeżeli przepis szczególny wymaga uzyskania orzeczenia sądu opiekuńczego, np. w przypadku o którym mowa w art. 38 ust. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2024 r. poz. 917) (zob. projektowany art. 109¹² § 1-3).

Zakłada się, że pełnomocnictwo rejestrowane, ze względu na szczególne zaufanie łączące mocodawcę z mandatariuszem, wynikające już z przesłanek jego udzielenia oraz zakresu umocowania powinno być wykonywane przez pełnomocnika osobiście. Podstawa ta wyklucza możliwość udzielenia pełnomocnictwa w oparciu o przesłankę stosunku prawnego będącego podstawą pełnomocnictwa (art. 106 *in fine* k.c.). Dążąc do ujednoliczenia sytuacji pełnomocnika rejestrowanego oraz jednocześnie do uelastycznienia sposobów wykonywania pełnomocnictwa w art. 109¹⁵ umocowanemu pełnomocnikowi rejestrowanemu przyznane zostało uprawnienie do ustanowienia dla mocodawcy innego pełnomocnika do dokonania poszczególnych czynności oraz pełnomocnika procesowego. Ustanowienie pełnomocnika na podstawie projektowanego art. 109¹⁵ Kodeksu cywilnego nie wyłącza zastosowania ustawowych regulacji dotyczących pełnomocnika rejestrowanego, mających na celu ochronę interesów mocodawcy, przewidzianych np. w projektowanym art. 109¹² Kodeksu cywilnego czy w projektowanym art. 109¹³ Kodeksu cywilnego.

Projektowany art. 109¹⁶ § 3 wskazuje przypadki wygaśnięcia umocowania. Umocowanie pełnomocnika rejestrowanego wygaśnie z chwilą:

- 1) odwołania pełnomocnictwa rejestrowanego;
- 2) zrzeczenia się wykonywania pełnomocnictwa rejestrowanego,
- 3) śmierci mocodawcy;
- 4) śmierci pełnomocnika;
- 5) ustanowienia dla pełnomocnika rejestrowanego kuratora reprezentującego;
- 6) powstania umocowania pełnomocnika rejestrowanego dla tego pełnomocnika.

Ponadto umocowanie pełnomocnika rejestrowanego wygaśnie w przypadku uprawnocnienia się postanowienia sądu o zwolnieniu umocowanego pełnomocnika rejestrowanego.

Natomiast umocowanie pełnomocnika rejestrowanego nie może powstać w przypadkach, o których mowa w punktach 1-6. Jednakże przewiduje się, że ogłoszenie upadłości mocodawcy nie spowoduje wygaśnięcia pełnomocnictwa rejestrowanego.

Przewidziany przez ustawodawcę katalog przesłanek wygaśnięcia umocowania pełnomocnika rejestrowanego nie obejmuje przypadku odzyskania przez mocodawcę zdolności do samodzielnego kierowania swoim postępowaniem. Stan zdrowia i jego tak poważne konsekwencje mogą mieć przemijający charakter i wówczas nie ma przeszkód, aby

mocodawca odwołał pełnomocnictwo rejestrowane.

Projekt zakłada, że w przypadkach, o których mowa w art. 95^{zs} ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz. U. z 2024 r. poz. 1001) oraz w art. 543⁶ § 10 i 11 i art. 543⁸ § 1 i 2 Kodeksu postępowania cywilnego, oraz po stwierdzeniu zaistnienia przesłanki, o których mowa w art. 109¹⁶ § 1 oraz § 3 Kodeksu cywilnego, w Rejestrze Pełnomocnictw zostaną dokonane odpowiednie wpisy dotyczące niepowstania/wygaśnięcia umocowania pełnomocnika rejestrowanego.

W przypadku zrzeczenia się wykonywania pełnomocnictwa rejestrowanego po sporządzeniu protokołu poświadczenia pełnomocnictwa, projekt przewiduje, że notariusz zawiadamiać będzie rejestrowanego pełnomocnika podstawionego.

W celu pełnego zabezpieczenia interesów mocodawcy po powstaniu umocowania pełnomocnika rejestrowanego, projekt przewiduje sprawowanie przez sąd nadzoru nad umocowanym pełnomocnikiem rejestrowanym (projektowany art. 543² Kodeksu postępowania cywilnego), jak również, że sąd będzie mógł zwolnić umocowanego pełnomocnika rejestrowanego, jeżeli jego działania lub zaniechania są sprzeczne z wolą mocodawcy, zagrażają jego interesom albo je naruszają (projektowany art. 109¹⁸ Kodeksu cywilnego).

Kodeks rodzinny i opiekuńczy

Zmiany w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym mają charakter wynikowy.

W związku z likwidacją instytucji ubezwłasnowolnienia i przejścia na model wspieranego podejmowania decyzji, zniesiono zakaz zawarcia małżeństwa przez osobę ubezwłasnowolnioną. Nie wprowadza się też takiego zakazu w stosunku do osób, dla których ustanowiono kuratora reprezentującego, przy czym jednocześnie uzupełniono przesłankę unieważnienia małżeństwa, wskazując, że można żądać unieważnienia małżeństwa, jeśli zostało zawarte przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome lub swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

Kierownik urzędu stanu cywilnego, który dowiedział się o istnieniu okoliczności wyłączających zawarcie zamierzonego małżeństwa albo dowiedział się, że osoba zamierzająca zawrzeć małżeństwo znajduje się w stanie wyłączającym świadome lub swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, odmówi przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński lub wydania zaświadczenia potrzebnego do zawarcia małżeństwa, a w razie wątpliwości zwróci się do sądu o rozstrzygnięcie czy małżeństwo może być zawarte. Usunięto pojęcia choroby psychicznej i niedorozwoju umysłowego, mające charakter stygmatyzujący. Żądanie unieważnienia małżeństwa z tej przyczyny nie będzie możliwe po upływie sześciu miesięcy od ustania stanu wyłączającego świadome lub swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, a w każdym wypadku po upływie lat trzech od zawarcia małżeństwa.

Projekt reguluje kwestię rozdzielnosci majątkowej w razie ogłoszenia upadłości jednego z małżonków, powstania umocowania pełnomocnika rejestrowanego albo ustanowienia dla jednego z małżonków kuratora reprezentującego, jednak w tym ostatnim przypadku sąd będzie mógł postanowić o pozostawieniu pomiędzy małżonkami obowiązującego w ich małżeństwie ustroju majątkowego. Przymusowa rozdzielnosc majątkowa będzie trwała przez czas istnienia jej przyczyny.

Pełnomocnik rejestrowany albo kurator reprezentujący będzie mógł wytoczyć powództwo o zaprzeczenie ojcostwa w zastępstwie za męża matki, o ile wynika to z zakresu jego działania określonego przez sąd. Mąż matki będzie mógł wnieść powództwo o zaprzeczenie ojcostwa, o ile nie zrobił tego pełnomocnik rejestrowany albo kurator reprezentujący, ustanowiony do prowadzenia wszelkich spraw, jeżeli jego umocowanie wygasło. Jeżeli mąż matki utracił zdolność do samodzielnego kierowania swym postępowaniem i mimo istnienia podstaw nie został dla niego ustanowiony kurator reprezentujący, mąż matki będzie mógł wytoczyć powództwo w ciągu roku od dnia ustania stanu wyłączającego samodzielne kierowanie swym postępowaniem.

Oświadczenie konieczne do uznania ojcostwa będzie mogła złożyć osoba, która ukończyła szesnaście lat i działa z dostatecznym rozeznanie. Jeśli powstaną wątpliwości dotyczące działania z dostatecznym rozeznanie, kierownik urzędu stanu cywilnego będzie mógł zwrócić się do sądu w celu rozstrzygnięcia czy oświadczenie może być złożone.

Przesłanką konieczną do przysposobienia będzie wymóg zgody rodziców dziecka na jego przysposobienie, która zostanie wyrażona przed orzeczeniem o przysposobieniu. Nie będzie ona jednak wymagana w sytuacji pozbawienia władzy rodzicielskiej, gdy rodzice przysposobianego pozostają nieznani (gdy ojcostwo i macierzyństwo nie wynikają z aktu urodzenia dziecka) lub porozumienie z nimi napotyka trudne do przezwyciężenia przeszkody.

Kodeks postępowania cywilnego

Zgodnie z projektem osoba pełnoletnia, dla której ustanowiono kuratora reprezentującego nie będzie miała zdolności procesowej w zakresie w jakim został umocowany kurator reprezentujący. Będzie mogła podejmować czynności procesowe tylko przez kuratora reprezentującego o ile wynika to z zakresu jego działania określonego przez sąd. Projekt zawiera możliwość ustanawiania dla strony z urzędu adwokata lub radcy prawnego w wypadkach szczególnie uzasadnionych.

W projekcie uregulowano kwestie doręczeń dla strony, która działa przez kuratora reprezentującego albo pełnomocnika rejestrowanego.

Ponadto uregulowano przesłanki konieczne do spełnienia dla osoby, która będzie mediatorem.

Z art. 306 k.p.c. usunięto pojęcie przedstawiciela ustawowego osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie w związku z

eliminacją tego pojęcia z systemu prawnego oraz dodano pojęcia: „ustanowionego kuratora reprezentującego, umocowanego pełnomocnika rejestrowanego”.

Projektowana regulacja przewiduje dodanie w części pierwszej w księdze drugiej w tytule II w dziale I w rozdziale 1 oddziału 4 regulującego postępowanie w sprawach dotyczących pełnomocnictwa rejestrowanego.

Zgodnie z projektowanym **art. 543¹** w sprawach dotyczących pełnomocnictwa rejestrowanego właściwy będzie sąd miejsca zamieszkania mocodawcy, a w braku miejsca zamieszkania – miejsca jego pobytu. Postępowania w sprawach dotyczących pełnomocnictwa rejestrowanego będą inicjowane w pierwszej instancji przed sądem rejonowym.

Celem ochrony interesów mocodawcy projektowana regulacja przewiduje instytucję nadzoru nad umocowanym pełnomocnikiem rejestrowanym. Zgodnie z projektowanym **art. 543² § 1** nadzór nad umocowanym pełnomocnikiem rejestrowanym będzie sprawował sąd, o którym mowa w art. 543¹. Nadzór nad pełnomocnikiem rejestrowanym będzie sprawowany przez właściwy sąd po powstaniu umocowania tego pełnomocnika. Projekt przewiduje, że notariusz będzie przysyłał do sądu, o którym mowa w art. 543¹ Kodeksu postępowania cywilnego, wypis protokołu poświadczenia pełnomocnictwa rejestrowanego oraz pouczał pełnomocnika rejestrowanego o treści art. 543² Kodeksu postępowania cywilnego (projektowany art. 95zo § 6 Prawa o notariacie). Sposób sprawowania przedmiotowego nadzoru uregulowano w projektowanym art. 543² § 1-6, analogicznie do nadzoru sprawowanego nad kuratorem reprezentującym. Z uwagi jednak na charakter instytucji pełnomocnictwa, nie przewidziano ingerencji w sposób wykonywania pełnomocnictwa poprzez umożliwienie sądowi nadzorującemu wydawanie umocowanemu pełnomocnikowi rejestrowanemu wskazówek i poleceń. Celem zapewnienia ochrony interesów mocodawcy projekt zakłada możliwość wszczęcia z urzędu sprawy o zwolnienie umocowanego pełnomocnika rejestrowanego (projektowany art. 543⁵), tj. także w przypadku powzięcia przez sąd nadzorujący umocowanego pełnomocnika rejestrowanego wątpliwości co do prawidłowości wykonywania tego rodzaju pełnomocnictwa.

Proponowana regulacja przewiduje, że wniosek o wydanie zezwolenia na dokonanie czynności w sprawach mocodawcy, o których mowa w art. 109¹² § 1 Kodeksu cywilnego, składa umocowany pełnomocnik rejestrowany (projektowany **art. 543³**). W projektowanym **art. 543⁴** przewidziano, że wniosek o ustanowienie kuratora do dokonania czynności, o których mowa w art. 109¹³ § 1-2 Kodeksu cywilnego, składa umocowany pełnomocnik rejestrowany. W przypadkach, o których mowa w art. 109¹³ § 2 Kodeksu cywilnego, sąd orzekający może orzec z urzędu.

Zgodnie z proponowanym **art. 543⁵ § 1** o zwolnieniu umocowanego pełnomocnika rejestrowanego sąd będzie mógł orzec na wniosek lub z urzędu, jeżeli spełnione zostaną przesłanki, o których mowa w art. 109¹⁸ Kodeksu cywilnego. Proponuje się, aby prawidłowość wykonywania pełnomocnictwa przez umocowanego rejestrowanego mogła być weryfikowana przez sąd na wniosek każdego zainteresowanego bądź z urzędu, np. jeżeli sąd w toku prowadzenia nadzoru nad umocowanym pełnomocnikiem rejestrowanym bądź w ramach innej sprawy, poweźmie wątpliwość co do prawidłowości jego wykonywania. Mając na względzie ochronę interesów mocodawcy, projekt przewiduje nałożenie na sąd obowiązku wydania orzeczenia co do meritum w terminie 3 miesięcy od dnia wniesienia wniosku bądź wszczęcia postępowania z urzędu (projektowany **art. 543⁵ § 3**). Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego przewidują analogiczne rozwiązania m.in. w odniesieniu do spraw o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie Konwencji haskiej z 1980 r. (art. 569¹ § 2 k.p.c.) czy w sprawach o zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazanie zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia (art. 560⁵ k.p.c.). Podobnie jak ww. postępowania, postępowanie o zwolnienie umocowanego pełnomocnika rejestrowanego ma na celu ochronę osoby mocodawcy przed niewłaściwym działaniem, niezgodnym z zakresem udzielonego pełnomocnictwa. Dlatego zasadne wydaje się określenie terminu, w jakim sąd winien rozpoznać przedmiotową sprawę. Z tego względu, określono 3-miesięczny termin rozpoznania sprawy. W celu zabezpieczenia interesów mocodawcy, przewiduje się, że sąd będzie mógł wydać postanowienie o zawieszeniu albo o ograniczeniu uprawnień umocowanego pełnomocnika rejestrowanego do czasu prawomocnego zakończenia postępowania. Organicznie uprawnień będzie mogło polegać w szczególności na zobowiązaniu umocowanego pełnomocnika rejestrowanego przez sąd do uzyskiwania zgody doradcy tymczasowego na dokonanie czynności objętych ograniczeniem. Sąd będzie uprawniony do ustanowienia dla mocodawcy doradcy tymczasowego w przypadku zawieszenia albo ograniczenia uprawnień umocowanego pełnomocnika rejestrowanego, gdy uzna to za konieczne dla ochrony osoby mocodawcy lub jego majątku. Doradcą tymczasowym w pierwszej kolejności powinien być rejestrowany pełnomocnik podstawiony, jeżeli taki został wyznaczony, a w dalszej kolejności małżonek, krewny lub inna osoba bliska, jeżeli nie stoi temu na przeszkodzie wzgląd na dobro mocodawcy, którego dotyczy wniosek. Ograniczenie uprawnień, będzie mogło przybrać różną postać. Sąd będzie mógł ograniczyć zakres przedmiotowy pełnomocnictwa, zobowiązać pełnomocnika do uzyskania zgody sądu na dokonanie również innych czynności niż przewidziane w projektowanych przepisach Kodeksu cywilnego o pełnomocnictwie rejestrowanym. Sąd będzie władny również zastosować środek polegający na zobowiązaniu umocowanego pełnomocnika rejestrowanego do uzyskiwania zgody doradcy tymczasowego na dokonanie czynności objętych ograniczeniem. Katalog możliwych sposobów ograniczeń uprawnień pełnomocnika pozostaje otwarty w celu możliwości pełnego zabezpieczenia interesu mocodawcy w zależności od okoliczności faktycznych sprawy. Jednocześnie, aby zapewnić udział wszystkim zainteresowanym, przewidziano, że przed ustanowieniem doradcy tymczasowego sąd powinien wysłuchać mocodawcę (przy odpowiednim stosowaniu art. 605⁵) oraz w miarę możliwości umocowanego pełnomocnika rejestrowanego. Ponadto projektowana regulacja przewiduje, że do doradcy tymczasowego odpowiednie zastosowanie znajdują przepisy o kuratorze reprezentującym (projektowany **art. 543⁶ § 1-5**).

Na postanowienie dotyczące zawieszenia albo ograniczenia uprawnień umocowanego pełnomocnika rejestrowanego, w tym z jednoczesnym ustanowieniem doradcy tymczasowego - w każdym z tych przypadków - będzie przysługiwało zażalenie (projektowany **art. 543⁶ § 6**).

W celu zabezpieczenia interesów majątkowych uczestników obrotu, jak i samego mocodawcy czynności dokonane przez doradcę tymczasowego przed utratą mocy (zmianą/uchyleniem) postanowienia o zawieszeniu lub ograniczeniu uprawnień pełnomocnika i ustanowieniu doradcy tymczasowego pozostaną ważne. W zależności od okoliczności danej sprawy, zakres uprawnień doradcy tymczasowego będzie określany przez sąd. Do doradcy tymczasowego zastosowanie znajdą odpowiednio przepisy o kuratorze reprezentującym (projektowany **art. 543⁶ § 3 oraz § 7**).

Postanowienie o ustanowieniu doradcy tymczasowego zasadniczo utraci moc z chwilą prawomocnego zakończenia postępowania, chyba, że w toku tego postępowania zostanie ono zmienione albo uchylone. Projekt przewiduje bowiem, że postanowienie o ustanowieniu doradcy tymczasowego będzie traciło moc z chwilą, prawomocnego zakończenia postępowania o zwolnienie umocowanego pełnomocnika rejestrowanego (projektowany **art. 543⁶ § 8**).

Zgodnie z projektowaną regulacją niezwłocznie po wydaniu postanowień, o których mowa w **art. 543⁶ § 1 i 2**, sąd orzekający będzie dokonywał wpisu informacji o zawieszeniu albo ograniczeniu uprawnień umocowanego pełnomocnika rejestrowanego lub informacji o ustanowieniu doradcy tymczasowego do Rejestru Pełnomocnictw poprzez wprowadzenie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego danych, o których mowa w art. 95zp pkt 10-11 ustawy z dnia 14 lutego 1991 – Prawo o notariacie (Dz.U. z 2024 r. poz. 1001). Celem tej regulacji jest ujawnienie podmiotom mającym dostęp do Rejestru aktualnego sposobu reprezentacji mocodawcy. Obowiązek ten będzie również spoczywał na sądzie drugiej instancji, w razie gdy to ten sąd zastosuje środek zabezpieczenia. Oznacza to, że w zależności od stadium postępowania, w którym uprawnienia pełnomocnika zostały chociażby tylko ograniczone, sądy obu instancji będą zobligowane do dokonania wpisu określonych informacji do Rejestru Pełnomocnictw. Ten sam obowiązek spoczywać będzie na sądach w razie wydania postanowienia zmieniającego zakres środków zabezpieczenia, z którymi wiąże się zmiana sposobu reprezentacji. Czynności prawne dokonane przez umocowanego pełnomocnika rejestrowanego z naruszeniem reguł reprezentacji, określonych w postanowieniu sądu po wpisaniu tego postanowienia w Rejestrze będą nieważne (projektowany **art. 543⁶ § 10-12**).

Przewiduje się, że w postępowaniu o zwolnienie umocowanego pełnomocnika rejestrowanego zastosowanie znajdą przepisy dotyczące sporządzenia przez sąd odpisu apelacji i jej doręczenia, w sytuacji ich niedołączenia (art. 560¹⁰ k.p.c.), tygodniowy termin do wniesienia odpowiedzi na apelację (art. 560¹¹ k.p.c.) oraz miesięczny termin rozpoznania apelacji przez sąd odwoławczy od przedstawienia akt sprawy przez sąd I instancji wraz z apelacją (art. 560¹² k.p.c.) (projektowany **art. 543⁷**).

Celem zabezpieczenia interesów mocodawcy oraz zapewnienia bezpieczeństwa obrotu projekt przewiduje, że niezwłocznie po uprawomocnieniu się postanowienia o zwolnieniu umocowanego pełnomocnika rejestrowanego sąd orzekający będzie dokonywał wpisu informacji o zwolnieniu umocowanego pełnomocnika rejestrowanego do Rejestru Pełnomocnictw poprzez wprowadzenie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego danych, o których mowa w art. 95zp pkt 8 lit. f ustawy z dnia 14 lutego 1991 – Prawo o notariacie. Niezwłocznie po wydaniu prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie o zwolnienie umocowanego pełnomocnika rejestrowanego sąd orzekający będzie dokonywał wpisu informacji o utracie mocy wydanego w tym postępowaniu postanowienia o ustanowieniu doradcy tymczasowego do Rejestru Pełnomocnictw poprzez wprowadzenie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego danych, o których mowa w art. 95zp pkt 12 ustawy z dnia 14 lutego 1991 – Prawo o notariacie. O uprawomocnieniu postanowienia w przedmiocie uwzględnienia wniosku o zwolnienie umocowanego pełnomocnika rejestrowanego sąd informuje pełnomocnika podstawionego, jeżeli został ustanowiony (projektowany **art. 543⁸**).

Z uwagi na likwidację instytucji ubezwłasnowolnienia, uchylony został w Kodeksie postępowania cywilnego w księdze II w tytule II w dziale I Rozdział 2 pt.: „Ubezwłasnowolnienie”. Dodany został natomiast w części pierwszej w księdze drugiej w tytule II w dziale II Rozdział 4 „Sprawy z zakresu kurateli dla osób pełnoletnich”.

Projekt reguluje właściwość sądu w sprawach o ustanowienie, zmianę kuratora wspierającego lub reprezentującego, oraz o zmianę zakresu działania kuratora reprezentującego albo o uchylenie kurateli. Będzie to sąd właściwy ze względu na miejsce zwykłego pobytu osoby, której dotyczy postępowanie, a w braku miejsca zwykłego pobytu - sąd miejsca jej pobytu.

Sąd będzie mógł wszcząć z urzędu postępowanie o ustanowienie kuratora reprezentującego, o zmianę kuratora wspierającego lub reprezentującego, oraz o zmianę zakresu działania kuratora reprezentującego albo o uchylenie kurateli. Określony został także katalog wnioskodawców w sprawie o ustanowienie kuratora wspierającego lub reprezentującego. Wskazano, że wniosek o ustanowienie kuratora reprezentującego można zgłosić na rok przed dojściem do pełnoletności osoby potrzebującej wsparcia.

W projekcie zawarty jest krąg uczestników postępowania o ustanowienie kuratora wspierającego lub reprezentującego. Ich udział nie jest uzależniony ani od treści wniosków osoby wszczynającej postępowanie, ani też od czynności sądu dokonywanych z urzędu. Sąd ma obowiązek zawiadomić o toczącym się postępowaniu małżonka osoby, której postępowanie dotyczy, a w miarę potrzeby osobę pozostającą z nią we wspólnym gospodarstwie domowym.

Organizacje pozarządowe, do których zadań statutowych należy ochrona praw osób z niepełnosprawnością, osób

niesamodzielnym lub seniorów i udzielanie im wsparcia lub ochrona wolności i praw człowieka, będą mogły wstąpić do postępowania w przedmiocie kurateli reprezentującej do zamknięcia rozprawy w drugiej instancji.

Sąd będzie miał obowiązek wysłuchania każdej osoby, której dotyczy wnioski o ustanowienie kuratora reprezentującego niezwłocznie po wszczęciu postępowania. Przed wysłuchaniem sąd może zlecić kuratorowi sądowemu przeprowadzenie wywiadu w celu ustalenia sposobu funkcjonowania osoby, dla której ma zostać ustanowiony kurator reprezentujący, chyba że wystarczająca dla dokonania tych ustaleń jest dokumentacja dotycząca tej osoby będąca w posiadaniu sądu.

Projekt przewiduje możliwość powołania biegłego, gdy stan zdrowia osoby wysłuchiwanego wskazuje, że ich obecność będzie potrzebna. W postępowaniu o ustanowienie kuratora wspierającego badanie osoby przez odpowiedniego specjalistę będzie wymagało wyrażenia zgody osoby potrzebującej wsparcia.

W przypadku braku możliwości porozumienia się z osobą, której dotyczy postępowanie będzie to stwierdzane w protokole po wysłuchaniu osób uczestniczących w posiedzeniu. Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia sposób przygotowania wysłuchania osoby, której dotyczy postępowanie o ustanowienie kuratora reprezentującego.

W postępowaniu dowodowym sąd będzie ustalał czy i w jakim zakresie osoba potrzebująca wsparcia nie jest w stanie postrzegać lub oceniać rzeczywistości albo samodzielnie kierować swoim postępowaniem, sytuację osobistą i majątkową osoby, której postępowanie dotyczy, jej zdolność do samodzielnego prowadzenia spraw oraz rodzaj spraw, przy prowadzeniu których wymagane jest wsparcie. Ponadto sąd zbada kwalifikacje osobiste kandydata na kuratora oraz spełnienie przez niego wymagań określonych w ustawie o instrumentach wspieranego podejmowania decyzji.

Osoby pozostające we wspólnym gospodarstwie domowym z osobą, której dotyczy postępowanie, będą mogły zostać zobowiązane przez sąd do złożenia wykazu majątku należącego do tej osoby oraz do złożenia przyrzeczenia. Ma to na celu uniemożliwienie wykorzystania instytucji kuratora reprezentującego do przejęcia zarządu nad majątkiem osoby potrzebującej wsparcia.

Ustanowienie kuratora reprezentującego z powodu zaburzeń psychicznych będzie wymagało uprzedniego zbadania przez lekarza psychiatrę lub neurologa, a w uzasadnionych przypadkach z zakresu innej specjalizacji. Opinia powinna obejmować ocenę stanu zdrowia i funkcjonowania osoby, zdolności postrzegania i oceny rzeczywistości lub możliwości samodzielnego kierowania swoim postępowaniem.

Sąd będzie mógł zaniechać doręczenia pism sądowych, wezwania bądź wysłuchania osoby, której dotyczy postępowanie o ustanowienie kuratora reprezentującego, jeżeli uzna to za niecelowe ze względu na stan zdrowia tej osoby. Nie dotyczy to obligatoryjnego wysłuchania osoby, której dotyczy postępowanie niezwłocznie po jego wszczęciu.

Orzeczenie w przedmiocie ustanowienia kuratora reprezentującego będzie zapadało po przeprowadzeniu rozprawy. Regulacja ta nie dotyczy ustanowienia kuratora wspierającego.

Projekt wymienia przykładowe elementy jakie powinno zawierać postanowienie o ustanowieniu kuratora wspierającego lub reprezentującego.

W przypadku ustanowienia kuratora reprezentującego, sąd sprawdza w Rejestrze Pełnomocnictw, czy osobie wspieranej udzielono pełnomocnictwa rejestrowanego. Ponadto niezwłocznie po uprawomocnieniu się postanowienia o ustanowieniu kuratora reprezentującego sąd dokonuje wpisu informacji o ustanowieniu kuratora dla pełnomocnika rejestrowanego do Rejestru Pełnomocnictw. W celu zabezpieczenia sytuacji prawnej małoletniego dziecka, którego rodzic albo opiekun prawny ma ustanowionego kuratora reprezentującego, sąd z urzędu zawiadomi o tym właściwy sąd opiekuńczy.

Projekt szczegółowo reguluje zasady przyznawania wynagrodzenia dla kuratora oraz kwestie związane z nadzorem.

Sprawowanie kurateli reprezentującej będzie odpłatne i pokrywane z dochodów lub majątku osoby wspieranej, a jeżeli nie ma ona odpowiednich dochodów lub majątku, ze środków publicznych na podstawie przepisów o pomocy społecznej. Wynagrodzenie nie będzie przyznawane, gdy nakład pracy kuratora jest nieznaczny oraz gdy wykonywanie obowiązków kuratora czyni zadość zasadom słuszności, chyba że nakład pracy kuratora jest znaczny, a obowiązki wykonywane są prawidłowo. Rozwiązanie to ma na celu uniknięcie problemów ze znalezieniem kandydata na kuratora, który chciałby pełnić ten obowiązek.

Kurator nie będzie mógł używać we własnym interesie pieniędzy i rzeczy osoby wspieranej, a od sum pieniężnych zatrzymanych ponad potrzeby wynikające z wykonywania kurateli powinien płacić osobie wspieranej odsetki ustawowe. Kurator będzie mógł domagać się zwrotu nakładów i wydatków związanych z prowadzeniem spraw.

Projekt przewiduje, że kurator może żądać od osoby wspieranej zwrotu nakładów i wydatków związanych z należytych prowadzeniem spraw. Do roszczeń z tego tytułu stosuje się odpowiednio przepisy art. 742 i art. 753 § 2 Kodeksu cywilnego.

Projekt reguluje nadzór nad kuratorem, który będzie sprawowany przez sąd właściwy ze względu na miejsce pobytu osoby wspieranej. Sąd będzie mógł żądać od kuratora wyjaśnień we wszelkich sprawach w zakresie działania kuratora oraz przedstawiania dokumentów związanych z prowadzeniem spraw, a kurator będzie zobowiązany składać sądowi

sprawozdania, których wzór określi w rozporządzeniu Minister Sprawiedliwości.

Wprowadzona zostanie możliwość ustanowienia doradcy tymczasowego, który ma do czasu prawomocnego zakończenia postępowania chronić interesy osoby potrzebującej wsparcia.

Do postępowania w przedmiocie kurateli wspierającej będą stosowane odpowiednio przepisy oddziału dotyczącego postępowania w przedmiocie kurateli reprezentującej ze zmianami przewidzianymi w oddziale regulującym postępowanie w przedmiocie kurateli wspierającej.

Sąd będzie mógł wydać postanowienie co do istoty sprawy na posiedzeniu niejawnym w celu szybszego prowadzenia postępowań przez sądy, co w konsekwencji będzie oznaczało lepszą ochronę interesów osób potrzebujących wsparcia.

Konsekwencją uchylenia art. 183 k.r.i.o. dotyczącego kuratora dla osoby niepełnosprawnej jest konieczność uchylenia art. 600 k.p.c. Z uwagi na likwidację instytucji ubezwłasnowolnienia i zastąpienie jej modelem wspieranego podejmowania decyzji uchylono art. 1106¹ k.p.c.

Prawo o adwokaturze, o radcach prawnych, o licencji doradcy restrukturyzacyjnego, o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, o komornikach sądowych.

Z uwagi na regulacje zawarte w ustawie o instrumentach wspieranego podejmowania decyzji dokonano zmian w ustawach szczególnych (Prawo o adwokaturze, o radcach prawnych, o licencji doradcy restrukturyzacyjnego, o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, o komornikach sądowych) w zakresie przesłanek umożliwiających wykonywanie zawodów prawniczych. Z uwagi na regulacje zawarte w ustawie o instrumentach wspieranego podejmowania decyzji dokonano zmian w ustawach szczególnych w zakresie przesłanek umożliwiających wykonywanie zawodów prawniczych. Analiza w tym przedmiocie powinna mieć charakter zindywidualizowany w oparciu o potrzeby i możliwości osoby wspieranej. Należy podzielić w tym zakresie stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich wyrażone w piśmie z dnia 30.04.2025 r. (IV.7024.52.2024.MWR/NKK), że prawo do pracy jest prawem podstawowym, niezbędnym do realizacji innych praw człowieka i stanowi nierozdzielalną oraz nieodłączną część godności ludzkiej. Wartościowa praca i zatrudnienie są niezbędne dla bezpieczeństwa ekonomicznego, zdrowia fizycznego i psychicznego, dobrego samopoczucia i poczucia tożsamości. W związku z tym zostały wprowadzone regulacje, że to sąd orzekając o zakresie reprezentacji, podejmuje decyzję o możliwości lub niemożliwości dalszego wykonywania zawodu.

Prawo spółdzielcze

Zmiany w ustawie – Prawo spółdzielcze wynikają z likwidacji instytucji ubezwłasnowolnienia, zastępowanej modelem wspieranego podejmowania decyzji. Wobec tego, że zgodnie z projektowanymi zmianami osoby wspierane zawsze będą miały pełną zdolność do czynności prawnych, będą mogły być członkami spółdzielni, zgodnie z art. 15 § 2 Prawa spółdzielczego. Projekt ustawy przewiduje zmianę art. 15 powołanej ustawy, poprzez wskazanie, że osoby o ograniczonej zdolności do czynności prawnych oraz osoby, dla których ustanowiono kuratora reprezentującego albo umocowano pełnomocnika rejestrowanego nie mogą być jedynie członkami organów spółdzielni. W walnym zgromadzeniu osoby te będą mogły brać udział przez swoich przedstawicieli ustawowych lub przez umocowanego pełnomocnika rejestrowanego albo kuratora reprezentującego, – jeżeli będzie to wynikać o ile wynika to z zakresu jego działania określonego przez sąd.

Prawo o stowarzyszeniach

W ustawie – Prawo o stowarzyszeniach przewidziano zmiany, które umożliwiają osobom wspieranym zrzeszanie się, w tym uczestnictwo w organie reprezentacji stowarzyszenia. Proponowane zmiany są konsekwencją likwidacji instytucji ubezwłasnowolnienia, zastępowanej modelem wspieranego podejmowania decyzji oraz pełną zdolnością do czynności prawnych osób wspieranych

.Prawo o notariacie

Wobec likwidacji instytucji ubezwłasnowolnienia, zastępowanej modelem wsparcia zasadnym jest dostosowanie przepisów ustawy – Prawo o notariacie do wprowadzanych zmian. W związku z tym w projekcie ustawy m.in. określono dodatkowe przesłanki wykonywania zawodu notariusza lub zastępcy notarialnego, zawieszenia w czynnościach zawodowych notariusza.

Wprowadzane zmiany zostały również uwzględnione w art. 86, który w obecnym brzmieniu uniemożliwia dokonanie czynności notarialnej w przypadku wątpliwości co do zdolności do czynności prawnej strony czynności. W związku z tym, że zgodnie z projektem ustawy każda osoba uzyskuje pełną zdolność do czynności prawnych w chwili uzyskania pełnoletności i nie może jej utracić na skutek żadnego późniejszego zdarzenia prawnego, w omawianym przepisie wskazano, że nie wolno notariuszowi dokonywać czynności notarialnej, jeżeli poweźmie wątpliwość, że strona czynności znajduje się w stanie wyłączającym świadome lub swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Projekt przewiduje dodanie rozdziału poświęconego Pełnomocnictwom Rejestrowanym. Proponowane zmiany wynikają z wymogu

sporządzenia pełnomocnictwa rejestrowanego w formie aktu notarialnego oraz obowiązku jego rejestracji w Rejestrze.

Krajowa Rada Notarialna tworzy system teleinformatyczny w celu prowadzenia Rejestru oraz zapewnia dostęp do tego systemu notariuszom oraz sądom w celu dokonywania wpisów i realizacji ustawowych zadań. System teleinformatyczny umożliwiający prowadzenie Rejestru Pełnomocnictw jest systemem teleinformatycznym w rozumieniu art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1557 i 1717). W przypadku informacji pochodzących z postanowień sądowych wprowadzono możliwość dla sądów dokonywania samodzielnych wpisów w Rejestrze Pełnomocnictw, analogiczne do funkcjonującego już obecnie rozwiązania w Rejestrze Spadkowym (dotyczy art. 5436 § 10 i 11 i art. 5438 § 1 i 2 Kodeksu postępowania cywilnego oraz przypadku zwolnienia pełnomocnika rejestrowanego, o którym mowa w art. 10916 § 3 Kodeksu cywilnego). Notariusze oraz prezesi sądu lub osoba przez niego wyznaczona będzie uzyskiwać dostęp do Rejestru Pełnomocnictw poprzez dane weryfikowane za pomocą kwalifikowanego certyfikatu podpisu elektronicznego.

Krajowa Rada Notarialna będzie administratorem danych zgromadzonych w Rejestrze, w tym jest administratorem danych osobowych w tym rejestrze.

Projektowane przepisy określają procedurę sporządzenia pełnomocnictwa rejestrowanego oraz sposób jego wpisu do Rejestru. Procedura ta będzie stosowana odpowiednio również do oświadczeń o zrzeczeniu się oraz o odwołaniu pełnomocnictwa rejestrowanego. Oświadczenia te będą składane w formie aktu notarialnego i będą skutkowały niemożnością powstania umocowania pełnomocnika rejestrowanego albo wygaśnięciem umocowania pełnomocnika rejestrowanego i będą odnotowywane w Rejestrze.

Powstanie umocowania pełnomocnika rejestrowanego będzie następowało z chwilą wpisu przez notariusza protokołu poświadczenia pełnomocnictwa rejestrowanego w Rejestrze. Projekt przewiduje regulację dotyczącą procedury sporządzenia protokołu poświadczenia pełnomocnictwa.

System teleinformatyczny będzie informował notariusza o zarejestrowaniu protokołu poświadczenia pełnomocnictwa bądź o jego niezarejestrowaniu. Na etapie wpisu protokołu pełnomocnictwa rejestrowanego do Rejestru system winien również informować o zdarzeniach takich jak, odnotowany fakt niemożności powstania umocowania pełnomocnika rejestrowanego czy rejestrowanego pełnomocnika podstawionego w Rejestrze Pełnomocnictw. Okoliczność tą system winien stwierdzić na podstawie danych zamieszczonych w tym systemie.

Informacja o wpisie protokołu poświadczenia pełnomocnictwa rejestrowanego do Rejestru Pełnomocnictw zostanie przekazana także do sądu rejestrowego w przypadku gdy dotyczyć będzie umocowania pełnomocnika rejestrowanego dla mocodawcy, będącego osobą, o której mowa w projektowanym art. 21e ustawy o KRS, tj.

- 1) wpisaną do rejestru przedsiębiorców, o których mowa w art. 18 § 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych lub osobą wpisaną jako prokurent;
- 2) wpisaną do Krajowego Rejestru Sądowego jako kurator.

W tym celu wymagana jest integracja pomiędzy Rejestrem Pełnomocnictw, a Krajowym Rejestrem Sądowym i weryfikacja po numerze PESEL mocodawcy bądź imieniu i nazwisku oraz dacie urodzenia mocodawcy czy dane wskazanej osoby figurują w Krajowym Rejestrze Sądowym. Po wysłaniu informacji z Rejestru Pełnomocnictw dotyczącej imienia i nazwiska, numeru PESEL lub daty urodzenia wraz z informacją o wpisie protokołu poświadczenia pełnomocnictwa rejestrowanego, system teleinformatyczny, o którym mowa w art. 3a ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, przeszuka dane zgromadzone w Krajowym Rejestrze Sądowym i przypadku pozytywnej weryfikacji przekaże informację do właściwego sądu rejestrowego, który podejmie czynności z urzędu.

Projekt szczegółowo określa zakres przechowywanych w Rejestrze informacji, krąg podmiotów, którym Krajowa Rada Notarialna udostępnia informacje o zarejestrowanych pełnomocnictwach rejestrowanych i zarejestrowanych protokołach poświadczenia pełnomocnictw rejestrowanych, zakresu dostępu do tych informacji oraz wydawania przez notariusza wypisów zarejestrowanych pełnomocnictw rejestrowanych.

Projektowana regulacja przewiduje, że Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Notarialnej, określi, w drodze rozporządzenia, sposób uiszczania i wysokość opłat za wpisy dokonywane w Rejestrze Pełnomocnictw, mając na względzie wysokość kosztów administracyjnych prowadzenia Rejestru Pełnomocnictw oraz jego niedochodowy charakter i niezbędny rozwój.

W powyższym zakresie projekt przewiduje rozwiązania analogiczne do przepisów tej ustawy, regulujących prowadzenie Rejestru Spadkowego oraz odnoszących się do aktów poświadczenia dziedziczenia, z uwzględnieniem specyfiki pełnomocnictw rejestrowanych.

W przypadku wpisów dokonywanych przez sąd przewiduje się, że wnioskodawca będzie uiszczał jedną, zryczałtowaną opłatę za wpisy dokonywane w Rejestrze niezależnie od liczby wpisów dokonanych w Rejestrze w ramach postępowania o zwolnienie pełnomocnika rejestrowanego. Do pisma, wraz z którym nie wniesiono opłaty, zastosowanie będą miały przepisy art. 130 oraz 130² Kodeksu postępowania cywilnego. Do opłaty zastosowanie znajdą przepisy ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych dotyczące wydatków.

Uwzględniając natomiast, że projektowane przepisy dotyczące pełnomocnictwa rejestrowanego nie wprowadzają nowej formy czynności notarialnej, lecz przewidują formę aktu notarialnego dla udzielenia pełnomocnictwa rejestrowanego, odwołania takiego pełnomocnictwa oraz zrzeczenia się umocowania przez pełnomocnika, a kwestia przechowywania i archiwizacji aktów notarialnych została uregulowana w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 kwietnia 1991 r. w sprawie prowadzenia ksiąg notarialnych oraz przekazywania na przechowanie dokumentów sądom rejonowym, w ocenie projektodawcy, nie zachodzi konieczność dokonywania zmian w przedmiotowym rozporządzeniu.

Na Prezesa Krajowej Rady Notarialnej nakłada się obowiązek czuwania nad zgodnością danych zgromadzonych w Rejestrze ze stanem faktycznym. W tym celu projekt przewiduje integrację z rejestrem PESEL aby umożliwić KRN uzyskiwanie informacji o śmierci mocodawcy lub pełnomocnika. Informacje te są ważne dla stwierdzenia możliwości powstania umocowania bądź jego wygaśnięcia. Integracja pomiędzy rejestrami zapewni aktualną wiedzę w tym zakresie. Projekt zakłada integrację z rejestrem PESEL analogiczną do integracji przewidzianej w art. 23 ust. 6 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy. Integracja taka będzie możliwa gdyż w Rejestrze Pełnomocnictw będzie ujawniany numer PESEL, który jest daną referencyjną. Podstawę do przekazania informacji stanowić będzie art. 46 ust. 1 pkt 5 w zw. 48 ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności. Krajowa Rada Notarialna w zakresie utrzymywania systemu teleinformatycznego do prowadzenia rejestru pełnomocnictw będzie realizowała zadanie publiczne jakim niewątpliwie jest na gruncie projektowanych przepisów prowadzenie Rejestru Pełnomocnictw.

Informacje te są ważne dla stwierdzenia możliwości powstania umocowania bądź jego wygaśnięcia. Integracja pomiędzy rejestrami zapewni aktualną wiedzę w tym zakresie.

Ustawa o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży

W związku z likwidacją instytucji ubezwłasnowolnienia, zastępowanej modelem wspieranego podejmowania decyzji, zasadnym jest dostosowanie obecnych regulacji ustawy o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży do projektowanych rozwiązań.

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego

Zmiany w ustawie o ochronie zdrowia psychicznego wynikają z konieczności dostosowania obecnych regulacji do projektowanych rozwiązań, a także wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 16 października 2012 r. w sprawie Kędzior przeciwko Polsce (skarga nr 45026/07), zgodnie z którym osoba całkowicie ubezwłasnowolniona ma prawo do wyrażenia woli i preferencji w sprawach, które jej dotyczą, a sąd oraz każda inna instytucja publiczna mają obowiązek wysłuchać tę osobę oraz wziąć jej opinię pod uwagę. Zatem odnosząc się do istniejących regulacji prawnych dotyczących możliwości zamieszkania w domu pomocy społecznej bądź innej placówce całodobowej opieki zasadne jest poszanowanie preferencji osoby wspieranej.

Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentysty

Projekt przewiduje dodanie przepisów, określających tryb wydawania zaświadczenia lekarskiego w przedmiocie zdolności pacjenta do kierowania swoim postępowaniem (projektowany art. 42a). Podstawę do sporządzenia przez notariusza protokołu poświadczenia pełnomocnictwa rejestrowanego stanowić będą dwa zaświadczenia, o których mowa powyżej, wydane przez dwóch lekarzy. Ponadto projekt reguluje kwestię odpłatności za wydanie tego zaświadczenia.

Proponuje się, aby zaświadczenie w przedmiocie zdolności pacjenta do samodzielnego kierowania swoim postępowaniem wydawane było przez lekarza specjalistę w dziedzinie psychiatrii lub neurologii na wniosek osoby, której udzielono pełnomocnictwa rejestrowanego. Jego wydanie poprzedzać może konsultacja z lekarzem psychiatrą, neurologiem lub innym lekarzem odpowiedniej specjalizacji lub psychologiem.

Dodatkowo, projektowany art. 42a ust. 5 zawiera delegację ustawową do wydania rozporządzenia, określającego wzór zaświadczenia. Rozporządzenie w powyższym zakresie wyda minister właściwy do spraw zdrowia w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Naczelnej Izby Lekarskiej. Przedmiotowa regulacja ma na celu usprawnienie procesu wystawiania zaświadczeń i możliwe zminimalizowanie obciążenia osób je wydających w związku z dodatkowymi obowiązkami.

Ponadto z uwagi na regulacje zawarte w ustawie o instrumentach wspieranego podejmowania decyzji dokonano zmian w zakresie przesłanek umożliwiających wykonywanie zawodów lekarza i lekarza dentysty oraz innych zmian wynikowych.

Kodeks postępowania karnego

Proponowane zmiany mają charakter wynikowy i są związane z koniecznością dostosowania rozwiązań procedury karnej do założeń projektu ustawy o instrumentach wspieranego podejmowania decyzji, której zasadniczą ideą jest rezygnacja z instytucji ubezwłasnowolnienia. Zmiany dotyczą art. 51 k.p.k. oraz art. 76 k.p.k., gdzie *de lege lata* występuje pojęcie ubezwłasnowolnionego. Proponowane rozwiązania mają na celu określenie zakresu praw i obowiązków pokrzywdzonych, którzy mają ustanowionych kuratorów reprezentujących albo umocowanych pełnomocników rejestrowanych. Przyjęta konstrukcja zakłada, że prawa pokrzywdzonych w postępowaniu karnym będą wykonywane przez kuratora – w przypadku, gdy dana osoba ma kuratora reprezentującego oraz że mogą być wykonywane przez pełnomocnika rejestrowanego – w

przypadku powstanie umocowania takiego pełnomocnika. Jednocześnie zachowano dotychczasową możliwość wykonywania praw pokrzywdzonego przez osobę sprawującą nad nim stałą pieczę. Analogiczne zmiany zostały wprowadzone w przypadku oskarżonego (art. 76 k.p.k.).

Dodanie § 2b do art. 51 k.p.k. ma na celu zapewnienie właściwej ochrony praw pokrzywdzonego w sytuacji, gdy to kurator albo pełnomocnik rejestrowany popełnił czyn zabroniony na szkodę osoby objętej kuratelą/na szkodę mocodawcy, ewentualnie gdy zachodzą okoliczności co do bezstronności kuratora reprezentującego/pełnomocnika rejestrowanego.

Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym

Przepis art. 37 projektu dotyczący dodania w ustawie z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (dalej ustawy o KRS) art. 21e i art. 46a ma umożliwić przekazywanie sądom rejestrowym z Rejestru Pełnomocnictw, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, informacji o wpisie protokołu poświadczenia pełnomocnictwa rejestrowanego do Rejestru Pełnomocnictw w odniesieniu do osób:

1)wpisanych do rejestru przedsiębiorców, o których mowa w art. 18 § 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych oraz osób wpisanych jako prokurenci;

2)wpisanych do Rejestru jako kuratorzy oraz syndycy, nadzorcy sądowi, zarządcy przymusowi lub zarządcy w postępowaniu upadłościowym albo postępowaniu restrukturyzacyjnym.

Zmiana ta koresponduje wprost z przepisami, w których projektodawca przesądził, że tylko pełnoletnie osoby fizyczne, dla których nie został ustanowiony kurator reprezentujący albo umocowany pełnomocnik rejestrowany mogą być:

1)członkiem zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej albo likwidatorem (projektowany art. 18 § 1 w ksh);

2)prokurentem (projektowany art. 109(7) w kc);

3)kuratorem (projektowany art. 178 § 2 w kro w zw. z art. 148 kro oraz w zw.

z projektowanym art. 65 ust. 3 projektu);

4)syndykiem, nadzorcą sądowym, zarządcą przymusowym oraz zarządcą w postępowaniu upadłościowym albo postępowaniu restrukturyzacyjnym (projektowany art. 3 w ust. 1 pkt 3 w ustawie o licencji doradcy restrukturyzacyjnego w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy o licencji doradcy restrukturyzacyjnego).

Po otrzymaniu takich informacji sąd wykreśli z Krajowego Rejestru Sądowego z urzędu, dane dotyczące tych osób. Podobnie w przypadku otrzymania przez sąd rejestrowy odpisu postanowienia o ustanowieniu kuratora reprezentującego sąd wykreśli z urzędu dane osób pełniących ww. funkcje w podmiotach zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym. Wprowadzona zmiana ma na celu zwiększenie bezpieczeństwa obrotu gospodarczego. Zgodnie bowiem z przyjętym założeniem projektu, osoba korzystająca z instrumentów wsparcia

w formie kuratora reprezentującego albo pełnomocnika rejestrowanego nie będzie mogła pełnić funkcji, które uzależnione były dotychczas od posiadania pełnej zdolności do czynności prawnych.

Jeżeli z przyczyn technicznych leżących po stronie Krajowej Rady Notarialnej nie będzie możliwe przekazanie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego informacji o wpisie protokołu poświadczenia pełnomocnictwa rejestrowanego do Rejestru Pełnomocnictw, notariusz będzie przysyłał do właściwego sądu rejestrowego zawiadomienie o zarejestrowaniu protokołu poświadczenia pełnomocnictwa rejestrowanego ze wskazaniem numeru wpisu wraz z wypisem zarejestrowanego pełnomocnictwa rejestrowanego.

Prawo o ustroju sądów wojskowych, Prawo o ustroju sądów powszechnych, Prawo o ustroju sądów administracyjnych, Prawo o prokuraturze, ustawa o Sądzie Najwyższym

Z uwagi na regulacje zawarte w ustawie o instrumentach wspieranego podejmowania decyzji dokonano zmian w ustawach szczególnych w zakresie przesłanek umożliwiających wykonywanie zawodów prawniczych. Analiza w tym przedmiocie powinna mieć charakter zindywidualizowany w oparciu o potrzeby i możliwości osoby wspieranej. Należy podzielić w tym zakresie stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich wyrażone w piśmie z dnia 30.04.2025 r. (IV.7024.52.2024.MWR/NKK), że prawo do pracy jest prawem podstawowym, niezbędnym do realizacji innych praw człowieka i stanowi nierozdzielną oraz nieodłączną część godności ludzkiej. Wartościowa praca i zatrudnienie są niezbędne dla bezpieczeństwa ekonomicznego, zdrowia fizycznego i psychicznego, dobrego samopoczucia i poczucia tożsamości⁵. W związku z tym zostały wprowadzone regulacje, że to sąd orzekając o zakresie reprezentacji, podejmuje decyzję o możliwości lub niemożliwości dalszego wykonywania zawodu.

Kodeks spółek handlowych

W związku z likwidacją instytucji ubezwłasnowolnienia, zastępowanej modelem wsparcia oraz zmianą pojęcia zdolności do czynności prawnych w kontekście ich używania w nowym systemie prawnym, konieczne stało się dokonanie

⁵ Opublikowane na RPL- <https://legislacja.gov.pl/projekt/12392502/katalog/13100200#13100200>

odpowiedniej zmiany w art. 18 ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych.

Zmiana w art. 18 Kodeks spółek handlowych ma na celu wyraźne stwierdzenie, co będzie skutkiem ustanowienia dla osób pełniących funkcje, o których mowa w tym przepisie, kuratora reprezentującego albo powstania umocowania pełnomocnika reprezentującego, tj. wyraźne stwierdzenie, że skutkiem takiego ustanowienia/powstania umocowania będzie wygaśnięcie ex lege mandatu do pełnienia takiej funkcji (funkcja wygasa ex lege). Z powyższego wynika, że osoba objęta kuratorem reprezentującym nie może pełnić ww. funkcji, tj. nie może zostać powołana do jej pełnienia, natomiast jeśli osoba taka pełni już taką funkcję i następnie zostanie objęta kuratorem reprezentującym, wówczas dojdzie ex lege do wygaśnięcia mandatu (umocowania) do pełnienia danej funkcji, a zatem automatycznie, bez potrzeby dokonywania jakichkolwiek dodatkowych czynności prawnych (np. uchwała odwołująca itd.), a nawet bez potrzeby uprzedniego dokonania wykreślenia danej osoby z KRS, gdyż wpis taki (wykreślający) będzie miał charakter wyłącznie deklaratoryjny.

Uznanie, że postrzeganie i ocena rzeczywistości przez osobę dla której ma zostać ustanowiony kurator jest choćby w niewielkim stopniu niemożliwa winno prowadzić do wygaśnięcia mandatu (umocowania) do pełnienia danej funkcji. Jest to rozwiązanie spójne z rozwiązaniem przyjętym w zakresie prokury. Wykonywanie czynności na przykład członka zarządu przez pełnomocnika rejestrowanego czy kuratora rejestrowanego bądź za jego zgodą podważa sensowność istnienia takiej formy zarządzania czy nadzorowania osobą prawną czy jednostką organizacyjną posiadającą zdolność prawną.

Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi

W związku z likwidacją instytucji ubezwłasnowolnienia, zastępowanej instrumentami wspieranego podejmowania decyzji oraz zmianą pojęcia zdolności do czynności prawnych w kontekście ich używania w nowym systemie prawnym, konieczne stało się dokonanie odpowiedniej zmiany w ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi.

Ustawa Prawo Upadłościowe

Celem projektowanych zmian jest zapewnienie w ramach postępowania upadłościowego efektywnej realizacji prawa do sądu osobie korzystającej z wsparcia w postaci kuratora reprezentującego albo tymczasowego kuratora reprezentującego. Dla takiej osoby w postępowaniu upadłościowym będzie ustanawiany kurator, który będzie umocowany wyłącznie do reprezentowania tej osoby w ramach tego postępowania (zastępstwo w procesie). Kurator taki nie będzie miał uprawnień do podejmowania decyzji w jakichkolwiek sprawach majątkowych lub organizacyjnych dłużnika. Może jedynie zajmować stanowisko procesowe w ramach postępowania upadłościowego.

Projektowane rozwiązanie z jednej strony zapewni ochronę praw osoby korzystającej ze wsparcia w postaci kuratora reprezentującego albo tymczasowego kuratora reprezentującego, a z drugiej strony gwarantuje spójność prawa upadłościowego w zakresie ustanawiania kuratora do reprezentacji w postępowaniu upadłościowym, co w założeniu ma się przyczynić do maksymalnego przyspieszenia postępowania upadłościowego.

Ustawa o pomocy społecznej

Zmiany w ustawie o pomocy społecznej mają na celu dostosowanie obecnej siatki pojęciowej do rozwiązań przewidzianych w projekcie ustawy. Dodatkowo wprowadzono wymóg uzyskania zgody osoby, dla której ustanowiono kuratora reprezentującego albo umocowano pełnomocnika rejestrowanego na przyjęcie do domu pomocy społecznej, jeżeli osoba ta jest zdolna do wyrażenia zgody.

Ustawa o spółdzielniach socjalnych

W związku z likwidacją instytucji ubezwłasnowolnienia i wprowadzeniem instrumentów wspieranego podejmowania decyzji oraz zmianą w zakresie zdolności do czynności prawnych, konieczne stało się dokonanie odpowiedniej zmiany w ustawie z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych. Zmiana art. 4 ust. 1 cyt. ustawy wyraża zasadę, że spółdzielnię socjalną mogą założyć pełnoletnie osoby, o których mowa w art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 113 i 1635), dla których nie został ustanowiony kurator reprezentujący albo umocowany pełnomocnik rejestrowany. Z kolei ustanowienie kuratora reprezentującego nie będzie stanowiło przeszkody do bycia członkiem takiej spółdzielni.

Ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta

Projektowane zmiany w ustawie o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (dalej: uppiRPP) wynikają z potrzeby dostosowania tych przepisów do nomenklatury projektowanej ustawy i nadania stosownych uprawnień określonych w ustawie ustanowionemu kuratorowi reprezentacyjnemu albo umocowanemu pełnomocnikowi rejestrowanemu, a wyjątkowo także ustanowionemu pełnomocnikowi rejestrowanemu, jeszcze przed powstaniem umocowania.

Ustawa o dowodach osobistych

W związku z tym, że osoba wspierana zawsze będzie miała pełną zdolność do czynności prawnych, w projektowanej zmianie ustawy o dowodach osobistych przewiduje się, że korzystanie przez pełnoletnią osobę z instrumentów wsparcia

w postaci kuratora reprezentującego albo pełnomocnika rejestrowanego nie będzie skutkowało unieważnieniem dowodu osobistego tej osoby lub utratą możliwości korzystania z certyfikatu identyfikacji i uwierzytelnienia. Co do certyfikatu podpisu osobistego przewiduje się, że osoba, która ma ustanowionego kuratora reprezentującego takiego certyfikatu nie będzie posiadać, skoro dla dokonania czynności prawnej będzie wymagane działanie kuratora, a co najmniej jego zgoda.

Ustawa Kodeks wyborczy

W związku z przyjętymi rozwiązaniami w ustawie – Kodeks wyborczy wprowadzono zmianę, zgodnie z którą tylko osoba pozbawiona prawa wybierania prawomocnym orzeczeniem sądu, wydanym w sprawie z zakresu kurateli dla osób pełnoletnich nie będzie mogła korzystać z tego prawa. Celem projektodawcy jest, by osoby dotychczas ubezwłasnowolnione miały co do zasady możliwość korzystania z przysługujących im praw wyborczych – z wyjątkiem sytuacji, gdy istnieją uzasadnione wątpliwości, że stan tej osoby pozwala na świadome korzystanie z tego prawa, a sąd postanowił o pozbawieniu tej osoby prawa wybierania (w postępowaniu o ustanowienie kuratora reprezentującego).

Jednocześnie projekt zawiera regulację, zgodnie z którą pozbawienie prawa wybierania następuje na czas trwania kurateli reprezentującej. Sąd uchyli postanowienie o pozbawieniu prawa wybierania, jeśli uchyli kuratelę (projektowany art. 605¹⁰ § 4 k.p.c.).

Ustawa Prawo prywatne międzynarodowe

W następstwie likwidacji instytucji ubezwłasnowolnienia zasadne stało się uchylene art. 13, który w swej treści odnosił się wyłącznie do materialnoprawnej instytucji ubezwłasnowolnienia. Aktualnie natomiast w odniesieniu do spraw o ustanowienie kuratora, jako środka ochrony osób dorosłych, zastosowanie znajdzie art. 60.

Ustawa Prawo Restrukturyzacyjne

Celem projektowanych zmian jest zapewnienie w ramach postępowania restrukturyzacyjnego efektywnej realizacji prawa do sądu osobie korzystającej z wsparcia w postaci kuratora reprezentującego albo tymczasowego kuratora reprezentującego

Ustawa o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej

W związku z ogólną regułą wyrażoną w projektowanym art. 137 jak należy rozumieć m.in. pojęcie zdolności do czynności prawnych w kontekście ich używania w nowym systemie prawnym, należało dokonać odpowiedniej zmiany w ustawie. Projekt przewiduje, że członkiem zarządu zakładu ubezpieczeń, członkiem zarządu zakładu reasekuracji, a w przypadku zakładu wykonującego działalność ubezpieczeniową lub reasekuracyjną w formie spółki europejskiej, w której przyjęto system monistyczny - członkiem rady administrującej, z zastrzeżeniem art. 50 ust. 4-7 tej ustawy zgodnie ze zmienionym art. 46 ust. 1 pkt 1 może być pełnoletnia osoba fizyczna, dla której nie został ustanowiony kurator reprezentujący albo umocowany pełnomocnik rejestrowany.

Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym

W związku z ogólną regułą wyrażoną w projektowanym art. 137 jak należy rozumieć m.in. pojęcie zdolności do czynności prawnych w kontekście ich używania w nowym systemie prawnym, należało dokonać odpowiedniej zmiany w ustawie. Projekt przewiduje, że członkiem Rady Funduszu, członkiem Zarządu Funduszu zgodnie ze zmienionym art. 7 ust. 2 pkt 1 oraz 10 ust. 3 pkt 2 ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym może być osoba, która jest pełnoletnią osobą fizyczną, dla której nie został ustanowiony kurator reprezentujący albo umocowany pełnomocnik rejestrowany.

W przypadku ustanowienia instrumentów wspieranego podejmowania decyzji w postaci kuratora reprezentującego albo umocowanego pełnomocnika rejestrowanego Rada Funduszu odwołuje członka zarządu przed upływem kadencji

Ustawa o fundacji rodzinnej

W związku z likwidacją instytucji ubezwłasnowolnienia, zastępowanej modelem wspieranego podejmowania decyzji, konieczne stało się dokonanie odpowiednich zmian w art. 11 i 57 ustawy o fundacji rodzinnej.

Zgodnie ze zmienianym art. 11 ustawy o fundacji rodzinnej fundatorem może być wyłącznie osoba fizyczna, pełnoletnia dla której nie został ustanowiony kurator reprezentujący albo umocowany pełnomocnik rejestrowany, która złożyła oświadczenie o ustanowieniu fundacji rodzinnej w akcie założycielskim albo testamentie. Ponadto zgodnie ze zmienianym art. 57 ust. 1 ustawy o fundacji rodzinnej do pełnienia funkcji członka zarządu może być powołana osoba fizyczna pełnoletnia, dla której nie został ustanowiony kurator reprezentujący albo umocowany pełnomocnik rejestrowany. Uznanie, że postrzeganie i ocena rzeczywistości przez osobę dla której ma zostać ustanowiony kurator jest choćby w niewielkim stopniu niemożliwa winno prowadzić do wygaśnięcia mandatu (umocowania) do pełnienia dla tej osoby funkcji w zarządzie.

Ponadto w projekcie dokonano zmian wynikowych w następujących ustawach: z dnia 20 lipca 1950 r. o zawodzie felczera, z dnia 14 czerwca 1960 – Kodeks postępowania administracyjnego, z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks Pracy, z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych, z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i

przeciwdziałaniu alkoholizmowi, z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne, z dnia 21 grudnia 1990 r. o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych, z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska, z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży, z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym, z dnia 22 sierpnia 1997 r. o publicznej służbie krwi, z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia, z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury, z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej, z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim, z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji, z dnia 29 listopada 2000 r. – Prawo atomowe, z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów, z dnia 6 lipca 2001 r. o usługach detektywistycznych, z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne, z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym, z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym, z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej, z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów, z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi, z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin, z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym, z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, z dnia 17 października 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska, z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej, z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki, z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych, z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju, z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności, z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach, z dnia 18 marca 2011 r. o Urzędzie Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych, z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej, z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia, z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarstwa i położnej, z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe, z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, z dnia 29 sierpnia 2014 r. o charakterystyce energetycznej budynków, z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego, z dnia 15 stycznia 2015 r. o ochronie zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych lub edukacyjnych, z dnia 25 czerwca 2015 r. o leczeniu niepłodności, z dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne, z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego, o Rzeczniku Finansowym i o Funduszu Edukacji Finansowej, z dnia 25 września 2015 r. o zawodzie fizjoterapeuty, z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych, z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym, z dnia 21 kwietnia 2017 r. o zwalczaniu dopingu w sporcie, z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym, z dnia 7 lipca 2017 r. o Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, z dnia 27 października 2017 r. o podstawowej opiece zdrowotnej, z dnia 15 grudnia 2017 r. o dystrybucji ubezpieczeń, z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy, z dnia 15 czerwca 2018 r. o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych, z dnia 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw, z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, z dnia 21 lutego 2019 r. o Agencji Badań Medycznych, z dnia 21 lutego 2019 r. o Sieci Badawczej Łukasiewicz, z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych, z dnia 10 grudnia 2020 r. o zawodzie farmaceuty, z dnia 27 stycznia 2022 r. o dokumentach paszportowych, z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, z dnia 15 września 2022 r. o medycynie laboratoryjnej, z dnia 7 października 2022 r. o Instytucie Rozwoju Języka Polskiego im. świętego Maksymiliana Marii Kolbego, z dnia 1 grudnia 2022 r. o zawodzie ratownika medycznego oraz samorządzie ratowników medycznych, z dnia 9 marca 2023 r. o Krajowej Sieci Onkologicznej oraz z dnia 17 sierpnia 2023 r. o niektórych zawodach medycznych.

Przepisy przejściowe, dostosowujące i końcowe

Każda osoba pełnoletnia będzie miała pełną zdolność do czynności prawnych od wejścia w życie przepisów ustawy o instrumentach wspieranego podejmowania decyzji.

Ważność czynności prawnych, dokonanych przed dniem wejścia w życie ustawy przez osoby niemające zdolności do czynności prawnych lub w tej zdolności ograniczone, ocenia się według przepisów dotychczasowych.

W dniu wejścia w życie ustawy: 1) osoby ubezwłasnowolnione całkowicie stają się osobami wspieranymi i dotychczasowy opiekun prawny staje się z mocy prawa, na okres 5 lat, tymczasowym kuratorem reprezentującym do prowadzenia wszelkich spraw w imieniu osoby, dla której został ustanowiony; 2) osoby ubezwłasnowolnione częściowo stają się osobami wspieranymi i dotychczasowy kurator dla osoby ubezwłasnowolnionej częściowo staje się z mocy prawa, na

okres 5 lat, tymczasowym kuratorem reprezentującym do prowadzenia spraw określonego rodzaju upoważnionym do wyrażania zgody na czynności prawne dokonywane przez osobę, dla której został ustanowiony i w zakresie wynikającym z orzeczenia sądu o ustanowieniu kuratora dla osoby częściowo ubezwłasnowolnionej.

Postępowania o ubezwłasnowolnienie, zmianę lub uchylenie ubezwłasnowolnienia, będące w toku w dniu wejścia w życie ustawy będą podlegać rozpoznaniu jako sprawy o ustanowienie, zmianę, uchylenie kuratora reprezentującego, przy czym sąd pierwszej instancji, przed którym toczy się postępowanie zobowiązany będzie do przesłania akt sądowi właściwemu, który niezwłocznie wszcznie z urzędu odpowiednie postępowanie.

Natomiast postępowania, o których mowa powyżej będące w toku przed sądem drugiej instancji w dniu wejścia w życie ustawy podlegać będą rozpoznaniu przez sąd drugiej instancji dotychczas właściwy. Rozpoznając apelację od postanowienia sądu okręgowego w przedmiocie ubezwłasnowolnienia, zmiany lub uchylenia ubezwłasnowolnienia wydanego przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, sąd apelacyjny będzie mógł zmienić zaskarżone postanowienie i ustanowić kuratora reprezentującego według przepisów niniejszej ustawy albo uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę do rozpoznania sądowi właściwemu według niniejszej ustawy. Odnośnie do postępowań o ustanowienie, zmianę, zwolnienie opiekuna prawnego oraz o ustanowienie, zmianę lub zwolnienie kuratora dla osoby ubezwłasnowolnionej częściowo będących w toku przed sądem pierwszej instancji w dniu wejścia w życie ustawy, podlegać będą one rozpoznaniu jako sprawy o ustanowienie, zmianę, zwolnienie kuratora reprezentującego. Rozpoznając apelację od wydanego przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy postanowienia w przedmiocie ustanowienia, zmiany, zwolnienia opiekuna prawnego oraz w przedmiocie ustanowienia, zmiany lub zwolnienia kuratora dla osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie lub częściowo, sąd zmieniając zaskarżone orzeczenie ustanowi kuratora reprezentującego albo uchylając zaskarżone orzeczenie przekaze sprawę do rozpoznania sądowi właściwemu.

W sprawach, w których prawomocnie orzeczono o ubezwłasnowolnieniu, lecz nie wszczęto postępowania o ustanowienie opiekuna prawnego lub kuratora dla osoby ubezwłasnowolnionej częściowo, sąd pierwszej instancji zawiadomi właściwy sąd o konieczności wszczęcia z urzędu sprawy o ustanowienie kuratora reprezentującego. Jeżeli tymczasowy kurator reprezentujący nie złoży wniosku sąd powinien wszcząć postępowania w tym zakresie z urzędu, na rok przed upływem pięcioletniego okresu, od dnia wejścia w życie ustawy.

Uregulowano także kwestię postępowania za skargami kasacyjnymi od zapadłych w przedmiocie ubezwłasnowolnienia orzeczeń. Sąd Najwyższy rozpoznając skargę kasacyjną wniesioną od prawomocnego postanowienia w przedmiocie ubezwłasnowolnienia wydanego przed dniem wejścia w życie ustawy bada z urzędu, czy zaskarżone postanowienie odpowiada przepisom niniejszej ustawy. W razie uwzględnienia skargi uchyli zaskarżone postanowienie oraz postanowienie sądu pierwszej instancji i sprawę przekazuje do rozpoznania sądowi właściwemu według niniejszej ustawy. Sąd ten rozpoznaje sprawę według przepisów niniejszej ustawy.

W okresie pięciu lat od dnia wejścia w życie ustawy, sąd na wniosek tymczasowego kuratora reprezentującego wszczyna postępowanie o ustanowienie kuratora reprezentującego. Jeżeli tymczasowy kurator reprezentujący nie złożył wniosku, na rok przed upływem pięcioletniego okresu, od dnia wejścia w życie ustawy, sąd wszcznie z urzędu postępowanie w przedmiocie ustanowienia kuratora reprezentującego.

Ponadto ustawa zawiera przepis przesadzający o rozumieniu dotychczas funkcjonujących w aktach prawnych pojęć, które na skutek reformy wymagają przededefiniowania.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Irlandia⁶

Model oceny zdolności prawnej w prawie irlandzkim

Obowiązująca od października 2016 r. ustawa o wspomaganym podejmowaniu decyzji, Assisted Decision Making (Capacity) Act 2015 (dalej: ADMCA), zmieniła dotychczasowy model oceny zdolności prawnej w prawie irlandzkim. Ustawa uchyliła obowiązujące wcześniej przepisy dotyczące zdolności zawarte w ustawie Lunacy Regulations (Ireland) Act 1871, która opierała ocenę zdolności prawnej na modelu statusowym (lub diagnostycznym) utożsamiającym pewne rodzaje niepełnosprawności lub upośledzeń z utratą zdolności do czynności prawnych i stąd będącym przedmiotem krytyki ze względu na swój patriarchiczny charakter oraz tendencję do dyskryminacji.

Punktem wyjścia przyjętym w ustawie z 2015 r. jest domniemanie zdolności decyzyjnej. Celem ustawy jest dążenie do maksymalizacji praw wszystkich osób pełnoletnich, niezależnie od wieku, stopnia niepełnosprawności czy postawionej diagnozy. W konsekwencji decyzje dotyczące spraw prywatnych, majątku, jak i innych kategorii spraw mają być podejmowane przez osoby niepełnosprawne osobiście, a w razie potrzeby wsparte pomocniczymi środkami ochrony prawnej. Przepisy ustawy mają zastosowanie do decyzji o charakterze zdrowotnym i społecznym, w zakresie opieki w szpitalach, domach opieki i środowiskach społecznych. Ponadto ustawa obejmuje swoim zakresem decyzje o większej wadze i bardziej złożonym charakterze: dotyczące zarządzania finansami, wyboru miejsca zamieszkania czy zgody na hospitalizację i

^{6 2} Rovers D. S., Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych osób z zaburzeniami psychicznymi oraz mechanizmy ochrony praw tych osób – analiza systemów i rozwiązań prawnych funkcjonujących w państwach-stronach KPN, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, 2021

leczenie.

Środki związane z korzystaniem ze zdolności prawnej

W przypadku osób, których zdolność decyzyjna jest ograniczona, ustawa ADMCA określa ramy ustaleń dotyczących wspomagania decyzji, z różnymi poziomami wsparcia ze strony osób trzecich. Celem modelu wspomaganej podejmowania decyzji jest, aby osoby niepełnosprawne miały dostęp do pomocy w podejmowaniu decyzji i, w konsekwencji, mogły funkcjonować na równych zasadach z pozostałymi członkami społeczeństwa. Ustawa wymienia trzy podstawowe instytucje wspomaganej podejmowania decyzji:

1) asystenta podejmowania decyzji

Osoba dorosła, która dostrzega, że jej zdolność decyzyjna jest lub może wkrótce stać się ograniczona, może wyznaczyć asystenta decyzyjnego – zazwyczaj członka rodziny lub opiekuna – na mocy umowy o pomocy w podejmowaniu decyzji. Celem umowy zawartej z asystentem decyzyjnym jest wsparcie w dostępie do informacji lub w zrozumieniu, podjęciu i wyrażeniu decyzji. Rolą asystenta jest: 1) pomoc osobie zgłaszającej się w uzyskaniu odpowiednich informacji, 2) doradztwo osobie niepełnosprawnej obejmujące wyjaśnianie stosownych informacji i pomoc w rozważaniach dotyczących podjęcia odpowiedniej decyzji, 3) ustalenie woli i preferencji osoby niepełnosprawnej w sprawie będącej przedmiotem decyzji i pomoc osobie w ich komunikacji, 4) pomoc osobie niepełnosprawnej w podjęciu i wyrażeniu odpowiedniej decyzji oraz 5) podjęcie starań w celu zapewnienia, że stosowne decyzje osoby niepełnosprawnej zostaną wdrożone (art. 14 cz. 3 ADMCA);

2) osoby współdecydującej

Każda osoba dorosła, która uważa, że jej zdolności decyzyjne są lub mogą stać się ograniczone, może wyznaczyć odpowiednią osobę trzecią, aby wspólnie z nią podejmować decyzje. Decyzje te mogą dotyczyć spraw osobistych, opieki zdrowotnej lub majątku i związanych z nim spraw finansowych – a także wszystkich kategorii jednocześnie (art. 17 cz. 4 ADMCA). Powołanie osoby współdecydującej następuje w dwojaki sposób. Pierwsza opcja to wyznaczenie przez osobę niepełnosprawną zaufanego członka rodziny lub przyjaciela do sprawowania funkcji osoby współdecydującej. Wyznaczenie to następuje na podstawie umowy o współdecydowaniu. Drugą podstawą powołania osoby współdecydującej jest orzeczenie sądu. W tym przypadku wniosek o ustanowienie środka ochrony może złożyć dowolna osoba. W przeciwieństwie do instytucji asystenta podejmowania decyzji w modelu współdecydowania odpowiedzialność za decyzję spoczywa wspólnie na osobie niepełnosprawnej oraz współdecydującym. W konsekwencji decyzja podjęta w inny sposób niż wspólnie przez osobę niepełnosprawną i współdecydującego jest bezwzględnie nieważna;

3) przedstawiciela decydującego

W przypadku osób, które nie są w stanie podjąć decyzji nawet z pomocą asystenta lub osoby współdecydującej, ustawa o wspomaganiu podejmowaniu decyzji przewiduje możliwość ustanowienia przedstawiciela decydującego na mocy orzeczenia sądu. Przedstawiciel decydujący podejmuje decyzje w imieniu osoby niepełnosprawnej, co sprawia, że instytucja ta stanowi de facto przykład środka opartego na modelu zastępczego podejmowania decyzji.

Rolą przedstawiciela decydującego jest ustalenie woli i preferencji osoby niepełnosprawnej, której dotyczy lub ma dotyczyć decyzja. Podobnie jak w przypadku innych środków wsparcia w podejmowaniu decyzji ustawa przewiduje różne ograniczenia dotyczące przedstawicieli organów decyzyjnych (art. 44 cz. 5 ADMCA). Dla przykładu, przedstawiciel decydujący podlega warunkom wszelkich wcześniejszych prawnie wiążących oświadczeń woli wydanych przez odpowiednią osobę. Dodatkowo przedstawiciel decydujący nie może podejmować działań mających na celu ograniczenie samostanowienia osoby niepełnosprawnej, chyba że: (a) osoba niepełnosprawna nie jest zdolna do zajęcia się daną sprawą lub przedstawiciel decyzyjny oceni, że dana osoba nie ma takiej zdolności, b) przedstawiciel decyzyjny ma uzasadnione przekonanie, że konieczne jest wykonanie tej czynności, aby zapobiec wystąpieniu nieuchronnego ryzyka poważnej krzywdy dla tej osoby lub osób trzecich, oraz c) czyn jest odpowiedzią proporcjonalną do prawdopodobieństwa powstania szkody oraz rozmiaru ewentualnej szkody.

Ponadto w ustawie uregulowano możliwość sporządzenia pełnomocnictwa rejestrowanego oraz oświadczenia woli. Zgodnie z ustawą o pełnomocnictwach z 1996 r. (ang. Powers of Attorney Act 1996) osoba może sporządzić pełnomocnictwo rejestrowane ustanawiające pełnomocnika do podejmowania decyzji w jej imieniu w sprawach majątkowych i finansowych, lub dobrobytu osobistego, lub ich kombinacji. Ustawa o wspomaganiu podejmowaniu decyzji z 2015 r. rozszerza te uprawnienia o sprawy związane z opieką zdrowotną i wymaga od pełnomocników przestrzegania zasad ogólnych przewidzianych w ustawie ADMCA. Ustawa o wspomaganiu podejmowaniu decyzji stanowi także podstawę prawną dla sporządzenia oświadczenia woli pro futuro dotyczącego opieki zdrowotnej.

Niderlandy²

Zgodnie z Kodeksem cywilnym, pełnoletnie osoby niepełnosprawne, podobnie jak inne osoby pełnoletnie, posiadają jednakowe prawo i zdolność do podejmowania czynności prawnych we wszystkich aspektach życia. W konsekwencji osoby niepełnosprawne mają więc prawo do posiadania dóbr materialnych oraz do ich dziedziczenia, do zarządzania w kwestiach finansowych ich dotyczących oraz prawo do zaciągania pożyczek bankowych i hipotecznych. Zakres zdolności do wykonywania tych praw może jednak zostać zmieniony orzeczeniem sądu, jeżeliby ten wprowadził środki ochrony cywilnoprawnej. Niderlandzkie prawo przewiduje trzy podstawowe środki ochrony prawnej dla osób pełnoletnich: opiekę

administracyjną (art. 1:431–449 BW), mentoring (art. 1:451–462 BW) oraz kuratelę (art. 1:378–391 BW).

Kuratela

Rozdz. 16 ks. 1 niderlandzkiego Kodeksu cywilnego reguluje najdalej idącą formę ochrony cywilnoprawnej dla osób, które z określonego powodu nie są w stanie w pełni samodzielnie reprezentować swoich interesów pomimo osiągnięcia pełnoletności – kuratelę. Instytucja ta ma charakter ochrony zarówno majątkowej, jak i niemajątkowej.

Kuratela ma na celu przede wszystkim ochronę i reprezentację osób dorosłych, które ze względu na stan fizyczny lub psychiczny albo nałóg nadużywania alkoholu lub narkotyków nie są w stanie samodzielnie dbać o swoje (finansowe i inne) interesy lub mogą zagrażać bezpieczeństwu własnemu lub innych. Koniecznym jest, aby odpowiedniej reprezentacji tych interesów nie można było osiągnąć za pomocą bardziej adekwatnego i zarazem mniej inwazyjnego środka ochrony.

Obowiązki kuratora są tożsame z obowiązkami opiekuna wypełnianymi wobec osoby małoletniej. Kurator ma zatem daleko idące uprawnienia w zakresie ochrony zarówno majątku, jak i samej osoby niepełnosprawnej. Osoba poddana pod kuratelę co do zasady traci zdolność prawną.

Ustanowienie kurateli następuje w formie orzeczenia sądowego wydanego przez sędziego sądu rejonowego i zostaje podane do wiadomości publicznej przez publikację. Wniosek może złożyć małżonek, zarejestrowany partner (lub inna osoba towarzysząca życiu), jego krewni w linii prostej i osoby z linii bocznej do czwartego stopnia, opiekun osoby zainteresowanej lub prokurator. Zastosowane środki nie mogą wykroczać poza to, co w danej sytuacji jest niezbędne, i powinny pozostawać w proporcji do ograniczeń dotyczących zainteresowanego.

Opieka administracyjna

Instytucja opieki administracyjnej, uregulowana w rozdz. 19 ks. 1 niderlandzkiego Kodeksu cywilnego, stanowi ochronę cywilnoprawną o charakterze wyłącznie majątkowym. Ma ona na celu zapewnienie ochrony osobom dorosłym, które ze względu na stan fizyczny i/lub psychiczny nie są w stanie samodzielnie wykonywać swoich praw majątkowych. Wraz z nowelizacją przepisów o środkach ochrony cywilnoprawnej z dnia 1 stycznia 2014 r. rozszerzono podstawę prawną do ustanowienia opieki administracyjnej o marnotrawstwo (nid.verkwisting) oraz „posiadanie problematycznych długów” (nid. het hebben van problematische schulden) przez osoby dorosłe, które z tych przyczyn nie są w stanie właściwie reprezentować i strzec swoich interesów majątkowych. W razie ustanowienia opieki administracyjnej osoba nią objęta nie traci zdolności do czynności prawnych, lecz nie może już samodzielnie rozporządzać mieniem oddanym pod zarząd opiekuna administracyjnego. Opiekę administracyjną nad oznaczoną rzeczą lub większą częścią majątku osoby dorosłej ustanawia sąd rejonowy, do którego kompetencji należy także wyznaczenie opiekuna administracyjnego.

Mentoring

Mentoring, uregulowany w rozdz. 20 ks. 1 niderlandzkiego Kodeksu cywilnego, stanowi ochronę o charakterze wyłącznie niemajątkowym. Ten ostatni z omawianych środków ochrony cywilnoprawnej nakładany jest na osobę dorosłą, jeżeli z powodu swojej niepełnosprawności psychicznej lub fizycznej chwilowo lub przez dłuższy okres nie jest ona w stanie reprezentować swoich interesów niemajątkowych lub podjęcie ich reprezentacji jest utrudnione. Mentor odpowiada za czynności w zakresie opieki, pielęgnacji, leczenia i nadzoru osoby niepełnosprawnej. Pełni on również rolę doradcy, mediatora i strażnika interesów niemajątkowych takiej osoby. W trakcie trwania mentoringu osoba nim objęta nie jest upoważniona do dokonywania czynności prawnych w sprawach dotyczących jej opieki, pielęgnacji, leczenia i nadzoru. Ze względu na niemajątkowy charakter tej instytucji mentorowi nie przysługują natomiast kompetencje w zakresie zarządzania i zbywania administrowanych aktywów. Mentoring ustanawiany jest na mocy orzeczenia sądu rejonowego.

Dotychczasowe doświadczenia w stosowaniu instytucji pełnomocnictwa opiekuńczego przez inne kraje na całym świecie wskazują, że pełnomocnictwo rejestrowane jest preferowaną alternatywą dla orzeczeń sądowych w sprawie reprezentacji osoby, która utraciła zdolność do samodzielnego kierowania swoim postępowaniem.

Definicja legalna "pełnomocnictwa rejestrowanego" została po raz pierwszy wprowadzona w krajach anglojęzycznych i występuje w całej Australii, Kanadzie i Stanach Zjednoczonych Ameryki. Pierwszym aktem prawnym opartym na zaleceniu nr R (99) 4 była szkocka ustawa o osobach dorosłych z niezdolnością do czynności prawnych (Szkocja) z 2000 r. W Anglii i Walii ustawodawstwo z 1985 r. zostało zastąpione ustawą o zdolnościach umysłowych z 2005 r. uzupełnioną instrumentem ustawowym nr 253 z 2007 r. w sprawie trwałych pełnomocnictw, trwałych pełnomocnictw i przepisów dotyczących opiekunów publicznych.

W Niemczech w lipcu 2005 r. weszła w życie druga ustawa o zmianie opieki (Dz. U. z 2005 r., część 1, 1073) mająca na celu wzmocnienie samostanowienia osób niezdolnych do ochrony własnych interesów. Jego głównym narzędziem są pełnomocnictwa stałe, zwane Vorsorgevollmacht. Centralny Rejestr Pełnomocnictw Prewencyjnych prowadzi niemiecki notariat. Wpisy mogą być sprawdzane drogą elektroniczną. Rejestracja w systemie nie jest obligatoryjna, a zgłoszeniu podlega jedynie fakt istnienia danego dokumentu pełnomocnictwa, dane pełnomocnika i jego dane kontaktowe oraz miejsce przechowywania oryginału pełnomocnictwa. Alternatywnym rozwiązaniem dla obywateli niemieckich jest złożenie pełnomocnictwa prewencyjnego w depozycie w sądzie opiekuńczym, choć zdecydowana większość pełnomocnictw jest zarejestrowana w rejestrze prowadzonym przez niemiecki notariat.

W Austrii ustawa o opiece z 1984 r. została zmieniona przez Sachwalterrechts – Änderungsgesetz 2006, która weszła w życie w dniu 1 lipca 2007 r. (Dz. U. z 2006 r., część I nr 92, art. 284 f, 284 g i 284 h kodeksu cywilnego) i wprowadza

pełnomocnictwa rejestrowane, zwane Vorsorgevollmacht. Umożliwia ono osobom dorosłym decydowanie o osobie opiekuna powołanego dla nich w razie utraty zdolności do samodzielnego działania poprzez złożenie oświadczenia o odpowiedniej treści. Sąd przy ustalaniu opiekuna na przyszłość nie jest jednak związany oświadczeniem osoby dorosłej o ewentualnym opiece. Musi jednak wziąć je pod uwagę przy wydawaniu decyzji.

W Finlandii w kwietniu 2007 r. parlament uchwalił Lagom interessevåkningsfullmakt (ustawa nr 648/2007) o pełnomocnictwach, która weszła w życie w dniu 1 listopada 2007 r.

We Francji LOI no 2007-308 du 5 mars 2007 portant réforme de la protection juridique des majeurs oraz art. 477–494 kodeksu cywilnego wprowadziły nową formę ochrony prawnej osób pełnoletnich, w tym pełnomocnictwa rejestrowane.⁷

W Szwajcarii zmiana szwajcarskiego kodeksu cywilnego (Protection de l'adulte, droit des personnes et droit de la filiation) z dnia 19 grudnia 2008 r. przewiduje nowe instrumenty prawne mające na celu samostanowienie w przypadku niezdolności do czynności prawnych.

System prawny Anglii i Walii zna instytucję Pełnomocnictwa Stałego (ang. Lasting Powers of Attorney), które jest udzielane przez mocodawcę na wypadek późniejszej utraty przez mocodawcę czynności prawnych z powodu wypadku czy choroby. Pełnomocnictwo to dzieli się na te dotyczące finansów i nieruchomości mocodawcy, a także na pełnomocnictwo obejmujące kwestie leczenia i opieki socjalnej mocodawcy. Pełnomocnictwa może udzielić osoba posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych. W celu uzyskania mocy prawnej, pełnomocnictwo musi zostać zarejestrowane w Urzędzie Opiekuna Publicznego (ang. Office of the Public Guardian) pod sankcją nieważności umocowania.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Obywatele	ok. 38 mln	Dane GUS	Stworzenie możliwości zabezpieczenia i regulacji spraw osobistych i majątkowych na wypadek zdarzeń losowych. Lepsza ochrona praw jednostki, autonomii oraz suwerenności decydowania o ważnych sprawach osobistych.
Osoby ubezwłasnowolnione całkowicie lub częściowo	ok. 10 tys. rocznie	Sprawozdania statystyczne Ministerstwa Sprawiedliwości MS-S1o z lat 2016-2023	Zniesienie instytucji ubezwłasnowolnienia i zastąpienie jej modelem wspieranego podejmowania decyzji. Pełna zdolność do czynności prawnych. Zapewnienie ochrony w okresie przejściowym po wejściu w życie projektowanej ustawy.
Kuratorzy wspierający Kuratorzy reprezentujący Asystenci prawni	Wielkość trudna do oszacowania	-	Ustanowienie przepisów dotyczących ustanawiania, funkcjonowania i odwoływania kuratorów wspierających, kuratorów reprezentujących i asystentów prawnych;
Biegli z zakresu medycyny	Wielkość trudna do oszacowania	-	Przeprowadzanie badania oraz wydawanie opinii na wniosek sądu;
Notariusze	3 932 (stan na 31.10.2022)	Ministerstwo Sprawiedliwości	Wydawanie w formie aktu notarialnego pełnomocnictw rejestrowanych. Obowiązek rejestrowania pełnomocnictw rejestrowanych w Rejestrze prowadzonym przez Krajową Radę Notarialną.
Krajowa Rada Notarialna	1	Informacja ogólnodostępna	Krajowa Rada Notarialna utworzy system teleinformatyczny w celu prowadzenia Rejestru, zapewni także notariuszom i sądom dostęp do tego systemu w celu dokonywania wpisów oraz ochronę danych zgromadzonych w Rejestrze przed nieuprawnionym dostępem, przetwarzaniem oraz zmianą lub utratą. Dane weryfikowane za pomocą kwalifikowanego

⁷ https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070721/LEGISCTA000006150112/#LEGISCTA000006150112/

			<p>certyfikatu podpisu elektronicznego zapewniają notariuszowi dostęp do Rejestru Pełnomocnictw .</p> <p>Wydanie opinii w kwestii opracowania rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości określającego sposób uiszczania i wysokość opłat za wpisy dokonywane w Rejestrze.</p>
Prezes Krajowej Rady Notarialnej	1	Informacja ogólnodostępna	<p>Dokonywanie wszelkich działań mające na celu zapewnienie zgodności danych zgromadzonych w Rejestrze ze stanem faktycznym.</p>
Sądy powszechne	11 SA 47 SO 319 SR	Ministerstwo Sprawiedliwości	<p>Sąd może orzec o zwolnieniu umocowanego pełnomocnika rejestrowanego, jeżeli jego działania lub zaniechania są sprzeczne z wolą mocodawcy, zagrażają jego interesom albo je naruszają.</p> <p>Dostęp do Rejestru posiadać będą wyłącznie notariusze oraz sądy.</p> <p>Prawidłowość wykonywania pełnomocnictwa przez pełnomocnika rejestrowanego będzie mogła być weryfikowana przez sąd na wniosek każdego zainteresowanego bądź z urzędu. Nałożenie na sąd obowiązku wydania orzeczenia co do meritum w terminie 3 miesięcy od dnia wniesienia wniosku bądź wszczęcia postępowania z urzędu.</p> <p>Sąd orzekający będzie uprawniony do ustanowienia dla mocodawcy doradcy tymczasowego w przypadku ograniczenia uprawnień pełnomocnika rejestrowanego, gdy uzna to za konieczne dla ochrony jego osoby lub mienia.</p> <p>Rozpoznawanie będących w toku postępowań o ubezwłasnowolnienie jako sprawy o ustanowienie, zmianę, uchylenie kuratora reprezentującego, a postępowań o ustanowienie, zmianę, zwolnienie opiekuna prawnego oraz o ustanowienie, zmianę lub zwolnienie kuratora dla osoby ubezwłasnowolnionej częściowo jako sprawy o ustanowienie, zmianę, zwolnienie kuratora reprezentującego.</p> <p>Obowiązek zawiadomienia właściwego sądu o konieczności wszczęcia z urzędu sprawy o ustanowienie kuratora reprezentującego.</p> <p>Obowiązek wszczęcia z urzędu, postępowania o ustanowienie kuratora reprezentującego we wszystkich sprawach, w których prawomocnie orzeczono o ubezwłasnowolnieniu przed wejściem w życie ustawy.</p>
Minister Sprawiedliwości	1	Informacja ogólnodostępna	<p>Obowiązek wydania nowego rozporządzenia, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Notarialnej, określającego sposób uiszczania i wysokość opłat za wpisy dokonywane w Rejestrze oraz jego niedochodowy charakter i</p>

			<p>niezbędny rozwój.</p> <p>Konieczność wydania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia rozporządzenia po zasięgnięciu opinii Naczelnej Izby Lekarskiej, które ustali szczegółowy tryb wydawania zaświadczeń, ich wzór oraz sposób ich rejestrowania i przetwarzania.</p> <p>Obowiązek wydania nowych rozporządzeń, o których mowa w projektowanych: art. 543(2) § 4 k.p.c., art. 605(5) § 5 k.p.c., art. 605 (17) § 4 k.p.c.</p>
Minister właściwy do spraw zdrowia	1	Informacja ogólnodostępna	Konieczność wydania w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości rozporządzenia po zasięgnięciu opinii Naczelnej Izby Lekarskiej, które ustali szczegółowy tryb wydawania zaświadczeń, ich wzór oraz sposób ich rejestrowania i przetwarzania.
Naczelna Izba Lekarska	1	Informacja ogólnodostępna	Wydanie opinii w kwestii opracowania rozporządzenia ministra właściwego do spraw zdrowia wydawanego w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości określającego szczegółowy tryb wydawania zaświadczeń, ich wzór oraz sposób ich rejestrowania i przetwarzania.
Urzędy stanu cywilnego	2255 urzędów	Portal dane.gov.pl	<p>Umożliwienie zawierania małżeństw przez osoby dotychczas ubezwłasnowolnione.</p> <p>Zwracanie się do sądów w razie wątpliwości czy małżeństwo może być zawarte lub czy oświadczenie o uznaniu ojcostwa może być złożone.</p>
Instytucje finansowe	131 043 podmioty (stan na 31 stycznia 2025 r.)	Główny Urząd Statystyczny, Miesięczna informacja o podmiotach gospodarki narodowej w rejestrze REGON styczeń 2025.	Projekt zmienia działanie instytucji finansowych wobec osób, które wymagają wsparcia w podejmowaniu decyzji. Dostosowanie wewnętrznych przepisów do obsługi tej grupy osób, w tym uwzględnienie instytucji: kuratora wspierającego i reprezentującego

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministra Sprawiedliwości stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348) – w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji.

W ramach konsultacji publicznych projekt zostanie przedstawiony następującym podmiotom:

1. sądom powszechnym (wszystkich szczebli);
2. Naczelnej Radzie Adwokackiej;
3. Krajowej Izbie Radców Prawnych;
4. Krajowej Radzie Notarialnej;
5. Naczelnej Radzie Lekarskiej;
6. Centralnemu Instytutowi Analiz Polityczno-Prawnych;
7. Stowarzyszeniu Centrum Aktywności Społecznej „Pryzmat”;
8. Fundacji Court Watch Polska;
9. Fundacji na Rzecz Bezpiecznego Obrotu Prawnego;
10. Stowarzyszeniu Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej;
11. Stowarzyszeniu Sędziów Polskich Iustitia;

12. Stowarzyszeniu Sędziów THEMIS;
13. Stowarzyszeniu Absolwentów i Aplikantów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury Votum;
14. Stowarzyszeniu Sędziów Rodziny w Polsce;
15. Stowarzyszeniu Sędziów Rodziny Pro Familia;
16. Stowarzyszeniu Amnesty International;
17. Państwowemu Funduszowi Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
18. Polskiemu Stowarzyszeniu na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteligencją;
19. Fundacji im. Królowej Polski św. Jadwigi;
20. Polskiemu Związki Niewidomych;
21. Polskiemu Związki Głuchych;
22. Polskiemu Forum Osób z Niepełnosprawnościami;
23. Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka;
24. Fundacji „Godność Pacjenta”;
25. Fundacji Mir;
26. Fundacji Polska Bez Barier;
27. Fundacji Pomocy Wzajemnej „Barka”;
28. Fundacji Szansa – Jesteśmy Razem;
29. Fundacji TUS;
30. Fundacji Synapsis;
31. Izbie Pracodawców Polskich;
32. Izbie Przemysłowo-Handlowej w Polsce;
33. Kongresowi Polskiego Biznesu;
34. Krajowej Izbie Gospodarczej;
35. Krajowej Izbie Gospodarki Morskiej;
36. Krajowej Radzie Spółdzielczej;
37. Ogólnopolskiej Federacji Przedsiębiorców i Pracodawców Przedsiębiorcy.pl;
38. Polskiej Organizacji Franczyzodawców;
39. Polskiej Radzie Biznesu;
40. Stowarzyszeniu Samozatrudnieni;
41. UNICORN Europejskiej Unii Małych i Średnich Przedsiębiorstw;
42. Związki Liderów Sektora Usług Biznesowych ABSL;
43. Związki Pracodawców Kłustry Polskie;
44. Krajowemu Związki Banków Spółdzielczych;
45. Polskiej Izbie Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych;
46. Polskiej Izby Ubezpieczeń;
47. Związki Banków Polskich;
48. Ogólnopolskiemu Związki Pracodawców Zakładów Aktywności Zawodowej i Innych Przedsiębiorstw Społecznych;
49. Fundacji Inicjatyw Społeczno-Ekologicznych;
50. Polskiej Fundacji Przedsiębiorczości;
51. Polskiemu Związki Emerytów Rencistów i Inwalidów;
52. Stowarzyszeniu Klubu Seniora „Pogodna Jesień”;
53. Stowarzyszeniu Klub Seniora „Nadzieja”;
54. Stowarzyszeniu Na Rzecz Wspierania Aktywności Seniorów „AS”;
55. Dzieła Odbudowy Miłości, Fundacja D.O.M.;
56. Fundacji Instytut Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym;
57. Fundacji Widziani;
58. Krakowskiej Fundacji Hamlet;
59. Instytutowi Emerytalnemu;
60. Caritas Polska;
61. Fundacji Instytut Polityki Senioralnej;
62. Koalicji „Na pomoc niesamodzielnym” Związek Stowarzyszeń”;
63. Stowarzyszeniu Instytucji Niezależnego Życia;
64. Fundacji Ogólnopolskie Porozumienie Uniwersytetów Trzeciego Wieku;
65. Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wieku;
66. Stowarzyszeniu Obywatelski Parlament Seniorów;
67. Ogólnopolskiemu Porozumieniu Współpracy Rad Seniorów;

68. Fundacji Avalon;
69. Stowarzyszeniu Polski Instytut Spraw Niepełnosprawnych;
70. Stowarzyszeniu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych RAZEM;
71. Fundacji im. Nikoli Tesli;
72. Krajowej Radzie Komorniczej;
73. Ogólnopolskie stowarzyszenie organizatorów i menadżerów pomocy społecznej i ochrony zdrowia;
74. Ogólnopolskie stowarzyszenie dyrektorów samorządów domów pomocy społecznej;
75. Ogólnopolskie forum domów pomocy społecznej prowadzonych na zlecenie.

W celu zaopiniowania projekt zostanie przekazany:

1. Prokuratorowi Krajowemu;
2. Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.
3. Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów;
4. Prezesowi Urzędu Ochrony Danych Osobowych;
5. Krajowej Radzie Sądownictwa;
6. Sądowi Najwyższemu;
7. Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu;
8. Radzie Legislacyjnej;
9. Rzecznikowi Praw Obywatelskich;
10. Rzecznikowi Praw Dziecka;
11. Rzecznikowi Praw Pacjenta;
12. Związkowi Pracodawców Business Centre Club;
13. Federacji Przedsiębiorców Polskich;
14. Konfederacji Lewiatan;
15. Polskiemu Towarzystwu Gospodarcemu;
16. Pracodawcom Rzeczypospolitej Polskiej;
17. Związkowi Przedsiębiorców i Pracodawców;
18. Związkowi Rzemiosła Polskiego;
19. Forum Związków Zawodowych;
20. NSZZ „Solidarność”;
21. Ogólnopolskiemu Porozumieniu Związków Zawodowych;
22. Radzie Dialogu Społecznego;
23. Instytutowi Wymiaru Sprawiedliwości;
24. Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Proponuje się wyznaczenie 30 dniowego terminu na zgłaszanie uwag do projektu, celem zapewnienia wszystkim wskazanym wyżej podmiotom realnej możliwości zapoznania się z projektem i zgłoszenia do niego ewentualnych uwag.

Prognozuje się ukończenie ponownych konsultacji publicznych i opiniowania w terminie do końca II kw. 2025 r.

Wyniki ponownych konsultacji publicznych i opiniowania zostaną przedstawione w Raporcie z konsultacji publicznych i opiniowania.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2024 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0 (2025)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)
Dochody ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
budżet państwa ⁸	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JST ⁹	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ZUS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

⁸ Wpływy z tytułu udziału w podatku PIT.

⁹ Wpływy z tytułu udziału w podatku PIT. Wskazana zmiana poziomu dochodów jednostek samorządu terytorialnego wynika z udziału w dochodach z podatku PIT w związku ze zwiększeniem liczby etatów w sądach

NFZ ¹⁰	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
FP, FS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wydatki ogółem¹¹	0,19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,19
budżet państwa	0,19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,19
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ZUS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NFZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
FP, FS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo ogółem	-0,19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-0,19
budżet państwa	-0,19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-0,19
JST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ZUS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NFZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
FP, FS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Źródła finansowania	Zmiany związane z dostosowaniem systemu CEIDG do przepisów w zakresie likwidacji ubezpieczalności i zmiany w ustanowieniu kurateli (nowy kurator wspierający i reprezentujący) oraz w zakresie pełnomocnictw rejestrowanych zostaną zrealizowane z dodatkowych środków zabezpieczonych na realizację zadania w części 20, za którą odpowiada minister ds. gospodarki.”.											
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Zwiększenie etatyzacji Projekt ingeruje w zapisy kodeksu cywilnego, kodeksu postępowania cywilnego, ustawy - Prawo o notariacie, co wpłynie na bieżące oraz przyszłe obciążenia sądownictwa powszechnego. Wprowadzenie nowych rozwiązań (nowy rozdział w k.p.c. - Rozdział 1a Sprawy z zakresu kurateli wspierającej i reprezentującej) spowoduje wzrost liczby dodatkowych spraw trafiających do sądów rejonowych. Będzie to dodatkowy wpływ wynikający z innego umiejscowienia rzeczowego spraw dotyczących nowo tworzonej instytucji opartej na modelu wspieranego podejmowania decyzji. Ministerstwo Sprawiedliwości zastrzega sobie prawo wystąpienia z wnioskiem o nowe etaty na podstawie analizy ex post dokonanej po pierwszym roku funkcjonowania nowych regulacji. Kwestie organizacyjne – ewidencja spraw Projektowana zmiana spowoduje konieczność zmiany przepisów zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej (Dz. Urz. Min. Sprawiedl. poz. 138, ze zm.), jednak zmiany te będą dotyczyły kwestii organizacyjnych związanych z ewidencją spraw i nie spowodują wzrostu kosztów wprowadzenia regulacji. Szkolenia KSSIP Mając na uwadze zakres projektowanych regulacji, zajdzie potrzeba przeprowadzenia szkoleń w przedmiotowym zakresie, co również będzie generowało koszty. W założeniach harmonogramu działalności szkoleniowej KSSIP na rok 2025 i po omówieniu tych założeń na posiedzeniu Rady Programowej w dniach 16-17 maja 2024 r., tematyka ujęta w założeniach wpisuje się w projektowane zmiany wskazane w ustawie o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, co powinno skutkować brakiem wpływu w sposób znaczący na ewentualne skutki finansowe w zakresie przeprowadzenia szkoleń planowanych do realizacji w 2025 r., o ile fundusze na te szkolenia będą zbliżone do funduszy z roku bieżącego, po											

¹⁰ Łączna wartość składek na ubezpieczenia społeczne odprowadzanych bezpośrednio od wynagrodzenia wynosi 13,71%. Oprócz ubezpieczeń społecznych, z wynagrodzenia obliczana jest również składka na ubezpieczenie zdrowotne w wysokości 9% podstawy wymiaru składek. W przypadku pracowników składka zdrowotna to 9% podstawy, podstawa to natomiast wynagrodzenie pomniejszone o składki społeczne opłacone przez pracownika. Przy czym od wynagrodzeń sędziowskich - na podstawie art. 91 § 9 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 334) - nie odprowadza się składek na ubezpieczenie społeczne.

¹¹ Z uwzględnieniem wskaźników makroekonomicznych (aktualizacja – październik 2024 r.)

uwzględnieniu ewentualnej inflacji i wzrostu cen za usługi.

Ustanowienie adwokata, radcy prawnego z urzędu lub powołanie biegłego

Projektowana zmiana przepisów art. 117 k.p.c. wprowadzająca w § 7 możliwość ustanowienia przez sąd z urzędu dla osoby fizycznej - w przypadkach szczególnie uzasadnionych – adwokata lub radcy prawnego może spowodować skutki finansowe dla części 15 budżetu państwa Sądy powszechne związane ze wzrostem kosztów postępowań sądowych w zakresie nieopłaconej pomocy prawnej udzielanej z urzędu osobom wskazanym w ww. przepisach.

Wzrost wydatków może zostać spowodowany również koniecznością wypłacenia wynagrodzeń biegłym powoływanym przez sąd (np. dla biegłego psychologa lub biegłego innej specjalności w związku z obecnością podczas wysłuchania osoby, której dotyczy postępowanie o ustanowienie kuratora reprezentującego, jak również dla biegłego psychologa, biegłego lekarza psychiatry lub neurologa lub przez biegłego innej specjalności z tytułu opinii wydanej wobec osoby, dla której według wniosku kurator reprezentujący/wspierający ma być ustanowiony).

Systemy teleinformatyczne

Zmiany związane z dostosowaniem systemu CEIDG będą kosztować budżet Ministerstwa Rozwoju i Technologii, szacunkowo, minimum:

- zmiany formularza (kurator/opiekun): 30-40 tys. zł,
- zmiany w powołaniu pełnomocnictwo rejestrowane (integracja z Krajową Radą Notarialną): 50-60 tys. zł,
- zmiany w zaświadczeniach – nowe dane na zaświadczeniu: 20 tys. zł,
- zmiany w API HD/wyszukiwarka: 30-40 tys. zł,
- integracja z rejestrem PESEL w zakresie weryfikacji zgonu pełnomocnika rejestrowanego (wytworzenie nowych procesów): 30 tys. zł.

Razem około 190 tys. zł

Informacja o wpisie protokołu poświadczenia pełnomocnictwa rejestrowanego do Rejestru Pełnomocnictw zostanie przekazana także do sądu rejestrowego w przypadku gdy dotyczyć będzie umocowania pełnomocnika rejestrowanego dla mocodawcy, będącego osobą, o której mowa w projektowanym art. 21e ustawy o KRS, tj.:

- 1) wpisaną do rejestru przedsiębiorców, o których mowa w art. 18 § 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych lub osobą wpisaną jako prokurent;
- 2) wpisaną do Krajowego Rejestru Sądowego jako kurator albo syndyk, nadzorca sądowy, zarządca przymusowy lub zarządca w postępowaniu upadłościowym albo postępowaniu restrukturyzacyjnym.

W tym celu wymagana jest integracja pomiędzy Rejestrem Pełnomocnictw, a Krajowym Rejestrem Sądowym i weryfikacja po numerze PESEL mocodawcy bądź imieniu i nazwisku oraz dacie urodzenia mocodawcy czy dane wskazanej osoby figurują w Krajowym Rejestrze Sądowym. Po wysłaniu informacji z Rejestru Pełnomocnictw dotyczącej imienia i nazwiska, numeru PESEL lub daty urodzenia wraz z informacją o wpisie protokołu poświadczenia pełnomocnictwa rejestrowanego, system teleinformatyczny, o którym mowa w art. 3a ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, przeszuka dane zgromadzone w Krajowym Rejestrze Sądowym i przypadku pozytywnej weryfikacji przekaże informację do właściwego sądu rejestrowego, który podejmie czynności z urzędu.

Na tym etapie trwa analiza kosztów dostosowania systemów teleinformatycznych w zakresie niezbędnym do wymiany informacji z Rejestrem Pełnomocnictw.

Wynagrodzenia dla kuratorów osób wspieranych

Według szacunków w Polsce jest ponad 100 tysięcy osób ubezwłasnowolnionych, a 6,6% osób w Polsce żyje w skrajnym ubóstwie.

Szacunkowa liczba osób ubezwłasnowolnionych żyjących w skrajnym ubóstwie – 6600
Wynagrodzenie za sprawowanie opieki – nie większe niż 1/10 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za okres poprzedzający dzień przyznania wynagrodzenia.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale 2024 r. - 8548,85 zł.

	<p>Maksymalna wysokość wynagrodzenia za sprawowanie opieki – 854,89 zł miesięcznie</p> <p>Łączne szacowane roczne wydatki na wynagrodzenia kuratorów, jeśli ich wynagrodzenia będą identyczne jak za sprawowanie opieki – 6 7707 288 zł</p> <p>$854,89 \text{ zł} \cdot 12 \cdot 6600 = 67\,707\,288 \text{ zł}$</p> <p>Liczba gmin w Polsce – 2479.</p> <p>Średnie szacowane wydatki na gminę rocznie wynoszą zatem ok. – 67 707 288 zł: $2479 = 27\,312,34 \text{ zł}$.</p> <p>Należy jednak podkreślić, że projekt przewiduje wynagrodzenie kuratora reprezentującego będzie pokrywane ze środków publicznych, w razie niemożności jego pokrycia ze środków osoby wspieranej. Oznacza to, że wydatki po stronie budżetu państwa nie wzrosną, bowiem liczba kuratorów reprezentujących nie powinna różnić się od aktualnej liczby opiekunów prawnych osób ubezwłasnowolnionych całkowicie, a zatem nie przewiduje się by projekt spowodował realny wzrost wydatków z budżetu państwa w tym zakresie.</p>
--	--

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2025 r.)	duże przedsiębiorstwa	0	0	0	0	0	0	0
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	0	0	0	0	0	0	0
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	0	0	0	0	0	0	0
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Projekt zmienia działanie instytucji finansowych wobec osób, które wymagają wsparcia w podejmowaniu decyzji. Dostosowanie wewnętrznych przepisów do obsługi tej grupy osób, w tym uwzględnienie instytucji: kuratora wspierającego i reprezentującego						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Przedmiotowy projekt nie określa zasad podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej, w związku z czym odstąpiono od analiz i oceny przewidywanych skutków społeczno-gospodarczych, wskazanych w art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.). Projekt zmienia działanie instytucji finansowych wobec osób, które wymagają wsparcia w podejmowaniu decyzji. Dostosowanie wewnętrznych przepisów do obsługi tej grupy osób, w tym uwzględnienie instytucji: kuratora wspierającego i reprezentującego.						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe, w tym osoby z niepełnosprawnością i starsze	<p>Projekt wpłynie na obywateli, zwłaszcza na osoby z niepełnosprawnością, poprzez likwidację instytucji ubezwłasnowolnienia całkowitego i zastąpienie jej modelem wspieranego podejmowania decyzji, co ma zwiększyć ochronę tych osób.</p> <p>Osoby z niepełnosprawnością lub osoby chcące zabezpieczyć swoją przyszłość na wypadek niemożności decydowania o swoim losie, mogą zawczasu udzielić pełnomocnictwa rejestrowanego, co pozwoli na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród obywateli.</p> <p>Likwidacja instytucji ubezwłasnowolnienia wpłynie na osoby ubezwłasnowolnione całkowicie lub częściowo przed wejściem w życie projektowanej ustawy. Przywrócona zostanie im pełna zdolność do czynności prawnych i będą mogły ubiegać się o pomoc w ramach projektowanego modelu wspomaganej decyzji.</p> <p>Wpłynie to także na bezpieczeństwo obrotu gospodarczego, zwłaszcza w okresie przejściowym.</p> <p>Podstawowym założeniem reformy, jest odejście od opiekuńczego podejścia do osób z niepełnosprawnościami i wprowadzenie rozwiązań umożliwiających maksymalne poszanowanie woli a w konsekwencji godności każdego obywatela.</p> <p>Wynika to zarówno z konieczności zagwarantowania wszystkim pełnoletnim obywatelom prawa do samostanowienia i decydowania o</p>						

		<p>wyborze reprezentanta na wypadek utraty zdolności do samodzielnego kierowania swoim postępowaniem, jak również z aktualnej sytuacji demograficznej, społecznej i prawnej w Polsce, wymagającej wdrożenia nowej instytucji prawnej ułatwiającej funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami w różnych obszarach życia, m.in. załatwianie spraw bieżących oraz dokonywanie czynności prawnych za pośrednictwem wybranej przez siebie osoby fizycznej.</p> <p>Projekt przewiduje także możliwość udzielenia przez osobę pełnoletnią, dla której nie ustanowiono kuratora reprezentującego, pełnomocnictwa na wypadek, gdyby w przyszłości ze względu na stan zdrowia nie była w stanie samodzielnie kierować swoim postępowaniem. Pełnomocnictwo rejestrowane będzie obejmowało umocowanie do wszystkich czynności związanych z osobą i majątkiem mocodawcy (zakres umocowania określony ustawowo). W przypadku ustanowienia pełnomocnika rejestrowanego, to sam zainteresowany zabezpiecza i reguluje swoje sprawy osobiste oraz majątkowe na wypadek mogącej powstać w przyszłości niepełnosprawności.</p> <p>Mając na celu zapewnienie ochrony interesów mocodawcy, należy nałożyć na pełnomocnika rejestrowanego obowiązek uzyskania zezwolenia sądu na dokonanie określonego rodzaju czynności.</p> <p>Projekt szczegółowo reguluje zasady przyznawania wynagrodzenia dla kuratora oraz kwestie związane z nadzorem.</p> <p>Sprawowanie kurateli będzie odpłatne i pokrywane z dochodów lub majątku osoby wspieranej, a jeżeli nie ma ona odpowiednich dochodów lub majątku, ze środków publicznych na podstawie przepisów o pomocy społecznej. Wynagrodzenie nie będzie przyznawane, gdy nakład pracy kuratora jest nieznaczny oraz gdy wykonywanie obowiązków kuratora czyni zadość zasadom słuszności, chyba że nakład pracy kuratora jest znaczny, a obowiązki wykonywane są prawidłowo. Rozwiązanie to ma na celu uniknięcie problemów ze znalezieniem kandydata na kuratora, który chciałby pełnić ten obowiązek. Kurator nie będzie mógł używać we własnym interesie pieniędzy i rzeczy osoby wspieranej, a od sum pieniężnych zatrzymanych ponad potrzeby wynikającą z wykonywania kurateli powinien płacić osobie wspieranej odsetki ustawowe. Kurator będzie mógł domagać się zwrotu nakładów i wydatków związanych z prowadzeniem spraw.</p> <p>Projektowana instytucja kuratora wspierającego i reprezentującego jest elastyczna, pozostawiająca sądowi dużą przestrzeń do ukształtowania stosunków między kuratorem a osobą wspieraną, tak by optymalnie zabezpieczyć interesy osoby wspieranej bez nadmiernego ograniczania jej podstawowych praw.</p> <p>W związku z likwidacją instytucji ubezwłasnowolnienia i przejścia na model wspieranego podejmowania decyzji, zniesiono zakaz zawarcia małżeństwa przez osobę ubezwłasnowolnioną.</p>
Niemierzalne		
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń		<p>Proponuje się, aby pełnomocnictwo rejestrowane podlegało wpisowi do właściwego rejestru na zasadach określonych w ustawie - Prawo o notariacie , tj. do Rejestru Pełnomocnictw (dalej: Rejestr) utworzonego i prowadzonego w systemie informatycznym przez Krajową Radę Notarialną. Rada ta zapewni dostęp do tego systemu notariuszom oraz sądom w celu dokonywania wpisów oraz realizacji ustawowych zadań.</p> <p>System teleinformatyczny umożliwiający prowadzenie Rejestru będzie systemem teleinformatycznym w rozumieniu art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1557 i 1717). Realizując ustawowy obowiązek stworzenia Rejestru Pełnomocnictw odpowiadającego wyżej wymienionym założeniom Krajowa Rada Notarialna w piśmie z dnia 12 marca 2025r., znak 04/329/25, oszacowała koszty budowy oraz utrzymania i rozwoju Rejestru Pełnomocnictw na kwotę 700 000 zł netto rocznie, na które składają się zarówno:</p> <ul style="list-style-type: none"> - koszty wyposażenia technicznego części serwerowej systemu wraz z oprogramowaniem i licencjami oraz ich cyklicznej modernizacji/wymiany,- koszty projektowe, nadzoru autorskiego, nadzoru administratorów, a także

- koszty funkcjonowania infolinii pomocowej (koszty wynagrodzeń, stanowisk pracy, pomieszczeń, eksploatacyjne, itp.),
- koszty funkcjonowania działu księgowości i rozliczeń (koszty wynagrodzeń, stanowisk pracy, pomieszczeń, eksploatacyjne, itp.),
- koszt nadzoru merytorycznego, szkoleń, prac konserwacyjnych i rozwojowych,
- koszt nadzoru związanego z ochroną danych osobowych,
- pozostałe koszty (w tym koszty delegacji oraz nieprzewidziane wydatki).

System ten będzie współpracować z systemami zewnętrznymi w następującym zakresie:

- przekazywania z Rejestru informacji o wpisie protokołu poświadczenia pełnomocnictwa rejestrowanego zostanie przekazana do sądu rejestrowego w odniesieniu do osób wpisanych w Krajowym Rejestrze Sądowym jako członkowie rady nadzorczej, reprezentanci, pełnomocnicy w spółce handlowej, przedsiębiorstwie państwowym, fundacji lub stowarzyszeniu (wymiana danych z systemem KRS w trybie teletransmisji);
- potwierdzenia tożsamości, informacji o śmierci lub zgonie osób zarejestrowanych w Rejestrze (wymiana danych z rejestrem PESEL w trybie teletransmisji).

Koszty utworzenia, konserwacji oraz administracji systemu, ponosić będzie KRN. Zgodnie z treścią pisma KRN z dnia 11.03.2025r., znak L.dz. 04/328/25, koszty te obejmują pozycje: koszt zakupu serwerów, macierzy dyskowych i osprzętu sieciowego (oraz okresowa naprawa i wymiana), prace montażowe, instalacyjne, koszt napraw sprzętu po okresie gwarancyjnym oraz jego okresowej wymiany, koszt kolokacji warstwy fizycznej systemu, koszt łączy światłowodowych, koszt niezbędnych licencji zewnętrznych, certyfikatów itp., koszt projektu, implementacji, testów (funkcjonalnych, wydajności, bezpieczeństwa) dokumentacji, nadzoru autorskiego oprogramowania, prac rozwojowych, koszt organizacji i utrzymania niezbędnych kopii bezpieczeństwa, koszt energii elektrycznej niezbędnej do zasilania i chłodzenia, koszty osobowe nadzoru merytorycznego, technicznego, koszt cyberbezpieczeństwa, fizycznej ochrony systemów oraz zgromadzonych w nim danych.

Przyjmując, że szacowana ilość pełnomocnictw rejestrowanych w danym roku nie przekroczy 50 000 (biorąc pod uwagę, liczbę wniosków o ubezwłasnowolnienie i wydawanych orzeczeń w sprawie ubezwłasnowolnienia - ok 10 000 rocznie, na chwilę obecną można przypuszczać, że w Rejestrze będzie ok. 10 000-15 000 w pierwszym roku i w miarę wzrostu świadomości społecznej liczba ta będzie wzrastać w kolejnych latach do ok. 50 000) to koszty utworzenia/utrzymania systemu (przez wykonawcę/administradora technicznego), które zawierają: rozłożone w czasie koszty utworzenia systemu, koszty bieżącego utrzymania, koszty naprawy, niezbędnej modernizacji i rozwoju systemu będą wynosiły ok 30 000 zł netto /miesiąc.

Dodatkowo mogą się pojawić nieprzewidziane na tym etapie koszty związane z organizacją danych z rejestrem PESEL.

Przyjęty na potrzeby analogicznych rozwiązań (tj. dokonywania przez notariuszy i sądy wpisów do Rejestru Spadkowego) system opłat zakładający mikro-opłatę w wysokości 5 zł za umieszczenie wpisu w Rejestrze Spadkowym, pobierany w przypadku Rejestru od strony czynności notarialnej lub wnioskodawcy wnoszącego pismo wszczynające postępowanie o wydanie orzeczenia podlegającego wpisowi do Rejestru, pokrywa koszty związane z utworzeniem tego Rejestru, jego utrzymaniem, niedochodowym charakterem oraz niezbędnym rozwojem (projektowany art. 95zr § 7 ustawy Prawo o notariacie).

Wskazany system opłat zapewni zwrot kosztów utworzenia Rejestru, które poniesione zostaną przez Krajową Radę Notarialną przed wejściem w życie projektowanych regulacji, a następnie jego utrzymanie i niezbędny rozwój.

Wobec powyższego zasadnym jest utrzymanie wskazanych wyżej rozwiązań systemowych, które sprawdziły się na etapie tworzenia i prowadzenia przez Krajową Radę Notarialną innych Rejestrów (np. Rejestru Spadkowego lub Centralnego Repozytorium Elektronicznych Wypisów Aktów Notarialnych).¹²

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

☐ nie dotyczy

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).

☐ tak

☐ nie

☒ nie dotyczy

☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☒ zwiększenie liczby dokumentów ☒ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy

Komentarz:

Projekt przewiduje zwiększenie liczby dokumentów i procedur. Z jednej strony zlikwidowana zostanie instytucja ubezwłasnowolnienia, z drugiej strony zostaną wprowadzone liczne nowe procedury i dokumenty związane z wprowadzeniem modelu wspieranego podejmowania decyzji takie jak:

1. Instytucja kuratora wspierającego (ustanawianego dla osób wymagających lżejszej formy wsparcia tj. wsparcia faktycznego w prowadzeniu wszelkich spraw, spraw określonego rodzaju albo doraźnej pomocy w załatwieniu konkretnej sprawy) i kuratora reprezentującego (ustanawianego dla osoby pełnoletniej potrzebującej wsparcia w zakresie, w jakim nie jest w stanie postrzegać i oceniać rzeczywistości lub samodzielnie kierować swoim postępowaniem, jeżeli jest to konieczne dla ochrony jej praw lub interesów) – kurator będzie wyznaczany na oznaczony czas, nie dłuższy niż 5-10 lat.
2. Umowa asysty prawnej – projekt określa essentialia negotii umowy zawieranej między asystentem prawnym a osobą potrzebującą wsparcia. Istotą zobowiązania będzie udzielenie osobie wsparcia faktycznego w wykonywaniu zdolności do czynności prawnych przy prowadzeniu określonych w umowie własnych spraw osoby wspieranej. Umowa zawierana będzie w formie pisemnej pod rygorem nieważności, w celu zabezpieczenia interesów stron.
3. Pełnomocnictwo rejestrowane - projekt zakłada możliwość udzielenia przez osobę pełnoletnią, dla której nie ustanowiono kuratora reprezentującego, pełnomocnictwa na wypadek, gdyby w przyszłości ze względu na stan zdrowia nie była w stanie samodzielnie kierować swoim postępowaniem. Pełnomocnictwo rejestrowane będzie obejmowało umocowanie do wszystkich czynności związanych z osobą i majątkiem mocodawcy (zakres umocowania określony ustawowo). Udzielenie pełnomocnictwa rejestrowanego nie spowoduje utraty zdolności do czynności prawnych. Oświadczenie mocodawcy o udzieleniu pełnomocnictwa rejestrowanego będzie składane osobiście w formie aktu notarialnego i będzie podlegało wpisowi w Rejestrze Pełnomocnictw. Powstanie umocowania pełnomocnika rejestrowanego będzie następowało z chwilą wpisu przez notariusza protokołu poświadczenia pełnomocnictwa rejestrowanego w Rejestrze Pełnomocnictw, dokonywanego na zasadach określonych w przepisach odrębnych. Proponuje się, aby pełnomocnictwo rejestrowane oraz protokół poświadczenia pełnomocnictwa podlegały wpisowi do właściwego rejestru na zasadach określonych w przepisach odrębnych, tj. do Rejestru utworzonego i prowadzonego w systemie informatycznym przez Krajową Radę Notarialną. Na umocowanego pełnomocnika rejestrowanego nałożony będzie obowiązek uzyskania zezwolenia sądu na dokonanie określonego rodzaju czynności. Projekt ustanawia również katalog przesłanek wygaśnięcia umocowania pełnomocnika rejestrowanego.
4. Prowadzenie Rejestru powierzone zostanie Krajowej Radzie Notarialnej, która tworzy system teleinformatyczny w celu prowadzenia Rejestru, zapewnia notariuszom oraz sądom dostęp do tego systemu w celu realizacji zadań ustawowych oraz ochronę danych zgromadzonych w Rejestrze przed nieuprawnionym dostępem, przetwarzaniem oraz zmianą lub utratą.
5. Minister Sprawiedliwości zostaje zobowiązany do wydania, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Notarialnej, rozporządzenia określającego sposób uiszczania i wysokość opłat za wpisy dokonywane w Rejestrze.
6. Notariusz na żądanie sądu lub prokuratora, będzie przysyłał wypis zarejestrowanego pełnomocnictwa rejestrowanego lub wypis protokołu poświadczenia pełnomocnictwa rejestrowanego.
7. W ustawie o zawodach lekarza i dentysty dodaje się przepisy określające tryb wydawania zaświadczenia lekarskiego w przedmiocie zdolności pacjenta do kierowania swoim postępowaniem.
8. Minister właściwy do spraw zdrowia zobowiązany zostaje do wydania, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości oraz po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Lekarskiej, rozporządzenia, określającego wzór zaświadczenia w przedmiocie zdolności pacjenta do kierowania swoim postępowaniem.

9. Wpływ na rynek pracy

Wejście w życie ustawy wpłynie na rynek pracy poprzez zwiększenie etatyzacji w sądach powszechnych.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☒ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe	☐ demografia ☐ mienie państwowe ☒ inne: prawa człowieka	☒ informatyzacja ☒ zdrowie
---	---	---

Omówienie wpływu	Projekt wpłynie na zdrowie i prawa człowieka poprzez zwiększenie ochrony osób wymagających wsparcia w podejmowaniu decyzji w sprawach osobistych, zdrowotnych i majątkowych. Wpłynie także na informatyzację poprzez stworzenie Rejestru oraz na sądy powszechne poprzez likwidację instytucji ubezwłasnowolnienia oraz wprowadzenie nowych instytucji i postępowań związanych z modelem wspieranego podejmowania decyzji.
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego	
Ustawa wchodzi w życie po upływie 12 miesięcy od dnia ogłoszenia.	
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?	
Przeprowadzenie ewaluacji efektów projektowanej ustawy będzie mogło nastąpić po upływie roku od wejścia w życie projektowanej ustawy. Ewaluacja zostanie przeprowadzona między innymi w oparciu o:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Roczną liczbę spraw wpływających i załatwionych w sądach powszechnych, dotyczących kurateli reprezentującej i wspierającej. 2) Średni czas trwania postępowań sądowych dotyczących ustanowienia kurateli wspierającej i reprezentującej. 3) Roczną liczbę ustanowionych pełnomocnictw rejestrowanych oraz kurateli. 4) Potrzeby etatowe sądów powszechnych. 	
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)	